

## VAPAAEHTOISTYÖN KURSSI ON HIOMATON TIMANTTI

Järvenpään lukion, Järvenpään seurakunnan ja Diakonia-ammattikorkeakoulun yhteistyössä toteuttama vapaaehtoistyön kurssi lukioikäisille nuorille

Mira Ohvo

Opinnäytetyö kevät 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) +

kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

## TIIVISTELMÄ

Ohvo, Mira. Vapaaehtoistyön kurssi on hiomaton timantti. Järvenpään lukion, Järvenpään seurakunnan ja Diakonia-ammattikorkeakoulun yhteistyössä toteutettava vapaaehtoistyön kurssi lukioikäisille nuorille. Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2011, 62 s., 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa vapaaehtoistyön kurssi lukioikäisille nuorille ja arvioida prosessi. Vapaaehtoistyönkurssi toteutettiin tiiviissä kolmikantayhteistyössä Järvenpään lukion, Järvenpään seurakunnan ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kesken. Vapaaehtoistyön kurssi oli sekä vapaavalintainen lukiokurssi Järvenpään lukion opiskelijoille että neljännen vuoden koulutus Järvenpään seurakunnan lapsi- ja nuorisotyön avustajakoulutuksessa (LNAK) oleville nuorille. Kurssi toteutettiin syksyllä 2009. Vapaaehtoistyön kurssille osallistui 33 nuorta, joista 29 suoritti kurssin hyväksytysti.

Vapaaehtoistyön kurssin tavoitteena oli tarjota nuorille tietoa vapaaehtoistyöstä ja mahdollisuus käytännön kokemukseen. Vapaaehtoistyönkurssi oli jaettu kahteen osaan, teoria- ja käytännönjaksoihin. Teoriajakso sisälsi kaksi tapaamista ja teoriaopetuksen. Teoriaopetuksena kurssilla oli Järvenpään seurakunnan vapaaehtoistyön peruskurssi, joka oli avoin kaikille seurakuntalaisille. Käytännönjakso sisälsi vapaaehtoistyön harjoittelun ja päätösjuhlan. Vapaaehtoistyön harjoittelu järjestettiin yhteistyössä paikallisten sosiaali- ja terveystalouden toimijoiden kanssa.

Arviointia tehtiin koko vapaaehtoistyön kurssin ajan. Arviointia tehtiin havainnoimalla, yhteistyöverkoston palaverissa ja nuorilta saadun suullisen ja kirjallisen palautteen avulla. Tämä mahdollisti muutosten tekemisen jo vapaaehtoistyön kurssin aikana. Kurssin tavoitteet toteutuivat pääosin ja vapaaehtoistyön kurssi järjestettiin uudestaan syksyllä 2010 Järvenpään lukiossa vapaavalintaisena kurssina.

Asiasanat: vapaaehtoistyö, vapaaehtoisuus, lukio, isostoiminta, nuoret, kyselytutkimus

## ABSTRACT

Ohvo, Mira.

Voluntary Work Course for Young People organized in co-operation with Järvenpää Upper Secondary School, the Järvenpää Parish and Diaconia University of Applied Sciences.

62 p., 3 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

Aim of the study was to carry out a voluntary work course for young people aged 16-19. Another aim of the study was to evaluate the process. The voluntary work course was executed in co-operation with Järvenpää Upper Secondary School, the Järvenpää Parish and the Diaconia University of Applied Sciences. The course was both an optional course for students in Järvenpää upper secondary school and fourth year training for young people in group leader training in the Järvenpää Parish. The course was executed in autumn 2009. There was 33 young people in the course, 29 of them completed the course.

The aim of the voluntary work course was to offer young people information about voluntary work and a possibility to try it in practice. The voluntary work course was divided in two sections, theory period and practice period. The theory period included two meetings and theory studies. Voluntary work theory studies were organized by the Järvenpää parish. This basic course of voluntary work which was organized by the parish, was both the theoretical studies for young people and open course to public. The practice period included the practical voluntary work training and a final party. The practical training was organized with local health care and social services.

Evaluating was done during the whole voluntary work course by the co-operating network. The used evaluation methods were observation and oral and written feedback from young people and the network participants. This made it possible to redesign the course during execution. The aim of the course was achieved and voluntary work course was executed again in autumn 2010 as an optional course in the upper secondary school.

Key words: voluntary work, voluntariness, upper secondary school, group leader training, young people, questionnaire

### *YTK18* Vapaaehtoistyön kurssi

Kurssin teoriaosuudessa opiskelija tutustuu vapaaehtoistoiminnan perusteisiin. Pääpaino on kuitenkin käytännön työllä, jossa muutaman opiskelijan ryhmä suunnittelee ja toteuttaa jonkun lähimmäisen auttamiseen liittyvän hankkeen Järvenpään seurakunnan työntekijöiden ja Diakin henkilökunnan ohjauksessa. Valittavana on lukuisia mahdollisuuksia esimerkiksi kehitysvammaisten tai vanhusten parissa. Kurssin yhteydessä on tarkoitus tutustua myös muiden ryhmien projekteihin. Kurssi suoritetaan syys- joulukuussa myöhemmin ilmoitettavan aikataulunsa mukaisesti. (Järvenpään lukio i.a.)

# SISÄLTÖ

1 JOHDANTO .....	7
2 VAPAAEHTOISTYÖN KURSSI .....	9
2.1 Vapaaehtoistyön kurssin lähtökohdat .....	9
2.2 Oma rooli ja opinnäytetyön tavoitteet .....	11
2.3 Vapaaehtoistyön kurssin tavoitteet .....	12
2.4 Vapaaehtoistyön kurssin riskit .....	13
3 VAPAAEHTOISTYÖ .....	14
3.1 Vapaaehtoistyön määritelmä ja erilaiset käsitteet.....	14
3.1.1 Vapaaehtoistyö ja laki .....	14
3.2 Vapaaehtoistyön uusia muotoja .....	15
3.3 Vapaaehtoistyö Suomessa.....	16
3.3.1 Vapaaehtoistyö kouluissa .....	18
3.4 Vapaaehtoistyö kirkossa.....	19
3.4.1 Vapaaehtoistyö nuorisotyössä .....	20
4 VAPAAEHTOISTYÖN KURSSIN RUNKO .....	22
4.1 Vapaaehtoistyön kurssin aloituskerta .....	22
4.2 Vapaaehtoistyön kurssin teoriaopetus.....	24
4.3 Käytännönjakson aloitus.....	24
4.4 Harjoittelu .....	25
4.5 Päätösjuhla.....	26
5 ARVIOINTI .....	28
5.1 Prosessiarviointi .....	28
5.2 Palautekysely .....	29
5.2.1 Palautekyselyn kysymykset ja vastaukset .....	30
5.2.2 Vapaaehtoistyön kurssin teoriajakson palaute.....	31
5.2.3 Vapaaehtoistyön kurssin käytännönjakson palaute .....	33
5.2.4 Palautetta koko kurssista .....	35
5.2.5 Vapaaehtoistyön jatkaminen.....	37
5.2.6 Sana on vapaa ja palautteen yhteenveto.....	37
5.3 Palautteen vertaaminen aikaisempaan kyselyyn.....	38
5.4 Mentoreiden palaute.....	41
5.4.1 Mentoreiden palautteen vertaaminen .....	43

5.5 Yhteistyöverkoston tekemä arviointi .....	43
5.5.1 Yhteistyöverkoston palaverit .....	43
6 VAPAAEHTOISTYÖN KURSSIN KEHITTÄMINEN .....	45
7 KOKONAISARVIOINTI JA POHDINTA.....	48
LÄHTEET .....	53
LIITTEET .....	57
LIITE 1: Kurssin palautekysely	
LIITE 2: Lehtiartikkeli 1	
LIITE 3: Lehtiartikkeli 2	

## 1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on vapaaehtoistyön kurssin toteuttaminen lukioikäisille nuorille sekä sen arviointi. Vapaaehtoistyön kurssi järjestettiin Järvenpään lukion toimesta tiiviissä kolmikanta-yhteistyössä Järvenpään seurakunnan sekä Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa syksyllä 2009. Yhteistyötä tehtiin myös paikallisten toimijoiden kanssa.

Vapaaehtoistyön kurssille osallistuneet nuoret olivat Järvenpään lukion opiskelijoita ja Järvenpään seurakunnan lapsi- ja nuorisotyön avustajakoulutukseen (LNAK) osallistuneita nuoria. Järvenpään lukion opiskelijoille vapaaehtoistyön kurssi oli vapaavalintainen lukiokurssi, josta he saivat kurssimerkinnän. Järvenpään seurakunnan lapsi- ja nuorisotyön avustajakoulutukseen osallistuville vapaaehtoistyön kurssi toimi neljännen vuoden koulutuksena. Vapaaehtoistyön kurssille osallistui 33 nuorta.

Sain aiheen opinnäytetyölle Työ, työyhteisöt ja johtaminen -opintokokonaisuuden aikana. Vapaaehtoistyön kurssi kiinnosti opinnäytetyön aiheena, sillä se tarjosi monia mahdollisuuksia. Vapaaehtoistyön kurssin kautta pääsin työskentelemään osana moniammatillista yhteistyöverkostoa ja laajentamaan yhteistyötä vielä Järvenpään lukion, seurakunnan ja Diakonia-ammattikorkeakoulun muodostaman kolmikannan ulkopuolellekin, kun kurssin toteuttamiseen osallistuivat harjoittelupaikat yhteyshenkilöineen. Yhteistyöverkostossa toimiminen mahdollisti erilaisten ammattilaisten ja työyhteisöjen näkökulmiin ja työtapoihin tutustumisen. Vaikka kurssi itsessään olikin suunnattu nuorille, yhteistyötahojen, kuten diakoniatyön ja kotihoidon, kautta pääsin tutustumaan myös lasten, perheiden ja vanhusten parissa tehtävään työhön sekä kunnallisella, yksityisellä että seurakunnallisella puolella.

Vapaaehtoistyö itsessään on ajankohtainen aihe, eikä vähiten siksi, että vuosi 2011 on Euroopan vapaaehtoistoiminnan teemavuosi. Teemavuoden tarkoituksena on osoittaa arvostusta niille ihmisille, jotka tekevät vapaaehtoistyötä sekä viestiä vapaaehtoistyön merkityksestä. Teemavuoden tavoitteena on myös

haastaa ihmisiä tekemään vapaaehtoistyötä ja parantaa vapaaehtoistyön toimintamahdollisuuksia. Euroopan Unionin alueella vapaaehtoistyötä tekee noin 100 miljoonaa ihmistä. (Europa i.a., Ulkoministeriön Eurooppatiedotus 2011.)

Suomessa vapaaehtoistyötä tarkastellaan sen monimuotoisuudesta käsin. Yhteiskunnallinen merkitys, kansalaisten osallisuus, yhteisöllisyys ja hyvinvointi ovat niitä näkökulmia, joiden kautta vapaaehtoistyön merkitystä tarkastellaan teemavuoden aikana. Teemavuosi kuuluu Euroopan komission Kansalaisten Eurooppa -ohjelmaan, jonka tavoitteena on tukea rahallisesti sellaisia hankkeita, jotka edistävät ihmisten aktiivisuutta ja osallisuutta. (Ulkoministeriön Eurooppatiedotus 2011.)

Vapaaehtoistyö on keino aktiiviseen kansalaisuuteen ja ihmisten osallisuuden lisäämiseen yhteiskunnassa. Kun hyvinvointiyhteiskunta on lamojen myötä taakse jäänyttä aikaa, vapaaehtoistyötä tarvitaan entistä enemmän, jotta yhteisöt ja yhteiskunta voisivat pitää huolta jäsenistään. (Lemberg 2006, 9; Yeung 2002, 12.)

## 2 VAPAAEHTOISTYÖN KURSSI

### 2.1 Vapaaehtoistyön kurssin lähtökohdat

Vapaaehtoistyön kurssin idea on lähtöisin Järvenpään lukion uskonnon ja psykologian lehtorilta, joka halusi tarjota opiskelijoilleen sekä keinon oppia vapaaehtoistyöstä että mahdollisuuden opiskella käytännönläheisesti muuten niin teoriapainotteisten lukio-opintojen rinnalla. Lehtori Mattilan omat kokemukset lukion opiskelijoista, etenkin etiikan kursseilta, tukivat ajatusta vapaaehtoistyön kurssin järjestämisestä. Idean taustalla oli Sipoossa järjestetty kerhonohjaajakurssi, jolla lukiolaiset pääsivät ohjaamaan erilaisia seurakunnan kerhoja muutamaksi kuukaudeksi.

Järvenpään lukio mahdollisti oppilaitoksena vapaaehtoistyönkurssin järjestämisen, sillä lukio riittävän suuri, jotta osallistujia löytyy riittävästi. Järvenpään lukiossa on yli 950 opiskelijaa, joista suurin osa on järvenpääläisiä, mutta huomattava osa myös lähikunnista Tuusulasta, Keravalta, Sipoosta ja Hyvinkäältä. Lukion toiminnallisia lähtökohtia ovat yksilöllisyys, yhteisöllisyys ja vastuullisuus. Itsenäiseen opiskeluun ja erilaisissa harrastusryhmissä toimimiseen on Järvenpään lukiossa hyvät mahdollisuudet. (Järvenpään lukio i.a.) Järvenpää tuntui myös kaupunkina sopivalta kurssin järjestämiseen, koska kaupunki on pinta-alaltaan pieni (noin 40 neliökilometriä) ja siellä on paljon vapaaehtoistyön mahdollistavaa ja siitä hyötyvää toimintaa.

Rehtorin hyväksytyä idea vapaaehtoistyön kurssista syksyllä 2008, Järvenpään seurakuntaa pyydettiin mukaan hankkeeseen kirkkoherran kautta. Seurakunta haluttiin mukaan, sillä seurakunnassa ajateltiin olevan tietoa ja kokemusta vapaaehtoistyöstä. Seurakunnasta hankkeeseen osallistui kaksi diakonia, joista toinen oli vapaaehtoistyöstä vastaava työntekijä. Myös Diakoniamammattikorkeakoulun Järvenpään toimipaikka pyydettiin mukaan hankkeeseen, ja koulusta hankkeeseen osallistuivat opettaja ja kaksi opiskelijaa. Näin muodostui tiivistä yhteistyötä tehnyt kolmikanta, joka mahdollisti vapaaehtoistyön kurssin toteutumisen sellaisena kuin syksyllä 2009.

Yhteistyöverkosto ehti tapaamaan muutamaan kertaan ennen opiskelijoiden mukaantuloa hankkeeseen. Näissä tapaamisissa vapaaehtoistyön kurssista tehtiin alustavia suunnitelmia. Vapaaehtoistyön kurssin varsinainen suunnittelu tapahtui kuitenkin keväällä 2009 kahden Diakonia-ammattikorkeakouluopiskelijan Työ, työyhteisöt ja johtaminen (TTJ) -opintojakson hankkeena. Opiskelijat suunnittelivat kurssin rungon, lähipäivien sisällöt sekä hankkivat kurssille osallistuville nuorille harjoittelupaikat. Vapaaehtoistyön kurssin suunnitteluvaiheessa ei käytetty valmista teoriapohjaa, sillä vapaaehtoistyön kurssia tässä muodossa ei ole aiemmin toteutettu Suomessa. Aiemmin oppilaitokset ovat hyväksyneet esimerkiksi Suomen Punaisen Ristin tai seurakuntien järjestämät kurssit ja antaneet opiskelijoilleen niistä opintosuorituksen, tästä esimerkkinä on Kuusamon lukio.

Alun perin vapaaehtoistyön kurssi suunniteltiin vain lukiokurssiksi ja tämä näkyy kurssin rungossa, sen sisällöissä ja hyvin konkreettisesti esimerkiksi kurssin pituudessa. Myös käytäntöpainotteisuus ja itsenäinen työskentely olivat tuottoa lukiokurssin suunnittelusta. Seurakunnan isokoulutuksen LNAK4-kurssilaiset tulivat mukaan kurssin kokoonpanoon vasta kurssisuunnitelman ollessa lähes valmis. Koska kurssille osallistuvien ikäryhmä kuitenkin pysyi samana, ei koettu tarvetta muuttaa kurssin suunnitelmia. Jos LNAK4-ryhmän mukana olo olisi tiedetty alusta asti, suunnitelmissa olisi todennäköisesti otettu paremmin huomioon isokoulutuksen vapaaehtoisuus ja muualla kuin Järvenpään lukiossa kouluikäisten aikataulut.

Yksi lähtökohta kurssin suunnittelussa ja toteutuksessa oli se, että kurssille osallistuvat nuoret ovat kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä ja motivoituneita suorittamaan kurssia. Tätä oletusta tuki suunnittelun yhteydessä tehty kysely niille Järvenpää lukion nuorille, jotka olivat alustavasti ilmoittautuneet vapaaehtoistyön kurssille. Tärkeää kurssin onnistumisen kannalta on kurssilaisten oma into ja kiinnostus vapaaehtoistyöhön (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 36).

Varsinainen toteutus tapahtui syksyllä 2009 kun vapaaehtoistyön kurssi järjestettiin. Vapaaehtoistyönkurssille osallistui 33 nuorta, joista 29 suoritti kurssin hyväksytysti.

## 2.2 Oma rooli ja opinnäytetyön tavoitteet

Suunnittelin yhdessä Airi Hannulan kanssa vapaaehtoistyön kurssin keväällä 2009 TTJ-opintokokonaisuuden hankkeena. Hankkeen tavoitteena oli toteutusvalmis suunnitelma ja kurssirunko, jota oli mahdollista käyttää myös mahdollisilla myöhemmin toteutettavilla kursseilla. Opinnäytetyön tavoitteena oli jatkaa kurssin suunnitelma-hanke toteutuneeksi vapaaehtoistyön kurssiksi osallistumalla kurssin käytännön toteutukseen. Samalla kun osallistuin yhtenä kurssista vastanneista aikuisista vapaaehtoistyön kurssin toteuttamiseen, tavoitteenani oli havainnoida ja kerätä palautetta kurssista ja sen järjestelyistä.

Kurssin toteutusvaiheessa vastuullani oli mentoroinnin mainostaminen Diakoniammattikorkeakoulun Järvenpään toimipisteen monimuoto-opiskelijoille ja kiinnostuneiden mentoreiden ohjeistaminen. Pidin mentoreihin yhteyttä kurssin aikana sähköpostitse. Vastuullani oli myös harjoittelupaikat ja yhteydenpito niiden yhteyshenkilöihin. Olin sekä mentoreiden että harjoittelupaikkojen edustajien tavoitettavissa ja vastasin kysymyksiin sekä ohjeistin tarvittaessa ongelmatilanteissa. Osallistuin yhteistyöverkoston palaveriin yhtenä kurssin toteuttajista ja pidin yhteyttä myös muiden yhteistyöverkoston kuuluneiden kanssa. Roolini kurssin toteutuksessa oli olla mukana kaikilla kurssin tapaamiskerroilla sekä teoriaopetuksessa. Vastasin yhdessä lehtori Antti Mattilan kanssa lukiolla järjestetyistä tapaamisista, kurssin aloituskerrasta, käytännönjakson aloituskerrasta sekä päätösjuhlasta. Luin ja kommentoin kolmen ryhmän päiväkirjoja.

### 2.3 Vapaaehtoistyön kurssin tavoitteet

Vapaaehtoistyön kurssin tavoitteena oli tutustuttaa nuoria vapaaehtoistyöhön teoreettisen opetuksen ja käytännön kokemuksen avulla. Vapaaehtoistyön kurssilla käytiin läpi esimerkiksi omia asenteita vapaaehtoistyötä ja erilaisia ihmisiä kohtaan. Tarkoituksena ei ollut ohjata nuoria vapaaehtoistyöhön välittömästi kurssin jälkeen, vaan antaa valmiudet löytää oma tapansa ja kiinnostuksensa mukainen keino tehdä vapaaehtoistyötä, toisin sanoen oppia erilaisista vapaaehtoistyönmuodoista ja paikoista, joissa vapaaehtoistyötä voi tehdä.

Tavoitteena oli myös antaa lukion opiskelijoille mahdollisuus käytäntöpainotteiseen opiskeluun teoreettisten lukio-opintojen rinnalla. Vapaaehtoistyön kurssin käytännönjakson aikana nuoret harjoittelivat vapaaehtoistyötä erilaisissa sosi-aali- ja terveystalouden sekä Järvenpään seurakunnan työpaikoissa. Tämä antoi nuorille käytännön kokemusta vapaaehtoistyöstä, mutta myös työelämästä ja sen vaatimuksista, kuten sitoutumisesta työhön ja aikatauluihin. Käytännönjakson aikana nuoret toimivat pienryhmissä harjoittelupaikoissaan, minkä yhtenä tavoitteena oli että nuoret oppivat toimimaan ryhmässä.

Järjestävien tahojen eli Järvenpään lukion, Järvenpään seurakunnan ja Diakonia-ammattikorkeakoulun sekä käytännönjakson harjoittelupaikkojen tavoitteita oli tarjota nuorille mahdollisuus tutustua vapaaehtoistyöhön teoriassa ja käytännössä ja innostaa heitä toimimaan vapaaehtoistyössä kurssin jälkeen. Tavoitteena oli myös tarjota nuorille turvallinen ilmapiiri kokea ja kokeilla jotakin uutta sekä tukea ja rohkaista nuoria vapaaehtoistyönkurssin aikana. Vapaaehtoistyön kurssille haettiin julkisuutta. Kurssille saadun julkisuuden tavoitteena oli positiivinen uutisointi nuorista. Seurakunnalla tavoitteena oli myös vapaaehtoistyön kurssin avulla kouluttaa lapsi- ja nuorisotyön avustajakoulutuksen neljännessä vaiheessa olevia nuoria.

## 2.4 Vapaaehtoistyön kurssin riskit

Ennen vapaaehtoistyön kurssin varsinaista toteutusta riskinä hankkeelle oli se, että harjoittelupaikkoja nuorille ei saada tarpeeksi. Harjoittelupaikkojen hankinta aloitettiin kuitenkin ajoissa tämän riskin minimoimiseksi. Toinen, ehkä merkittävin riski vapaaehtoistyön kurssin toteutumisen kannalta, oli osallistujamäärä. Jos kurssille ei olisi tullut tarpeeksi osallistujia, ei kurssia olisi järjestetty. Sekä lukio että seurakunta mainostivat vapaaehtoistyön kurssia tahoillaan jo edeltävänä keväänä. Riskinä vapaaehtoistyön kurssille oli myös mentoreiden hankinnan epäonnistuminen, ja riskiä saatiin pienemmäksi niin, että jaksovastuussa olevat opettajat lupasivat huomioida mentoroinnin korvaavana tehtävänä. Uhkana kurssilla oli myös talousvaikeudet ja niistä johtuvat säästötoimenpiteet. Tätä riskiä vastaan ei voitu tehdä mitään, sillä vapaaehtoistyön kurssi ei tarvinnut esimerkiksi kirjoja tai muuta kallista materiaalia. Vapaaehtoistyön kurssin kulut jakautuivat kolmen yhteistyötahon kesken.

Osallistujamäärä oli riskinä vapaaehtoistyön kurssin toteutusvaiheessa, sillä nuori voi vielä keskeyttää kurssin. Myöskään mentoreiden tai harjoittelupaikkojen kanssa ei ollut tehty sitovia sopimuksia. Riskinä koko vapaaehtoistyön kurssi-hankkeen ajan oli se, että jokin kolmesta yhteistyötahosta vetäytyy hankkeesta.

### 3 VAPAAEHTOISTYÖ

#### 3.1 Vapaaehtoistyön määritelmä ja erilaiset käsitteet

Vapaaehtoistyölle löytyy erilaisia käsitteitä ja määritelmiä. Ajan saatossa vapaaehtoistyöstä on käytetty nimiä talkootyö, armeliaisuus, hyväntekeväisyys ja vapaa huoltotyö. Nykyisin yleisimmät käytettävät käsitteet ovat vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö ja vapaaehtoisuus. Vapaaehtoistyön kurssin suunnitteluvaiheessa vapaaehtoistyö-käsitteen lisäksi käytettiin myös nimitystä vapaaehtoistoiminta. Vapaaehtoistyön kurssin toteuttamiseen osallistuneet tahot kuitenkin päätyivät yhteisestä sopimuksesta käyttämään nimitystä vapaaehtoistyö. (Nylund & Yeung 2005, 14–15.)

Opinnäytetyössäni käytän Birgitta Yeungia ja Marianne Nylundia mukaillen seuraavanlaista määritelmää vapaaehtoistyöstä ”palkaton, vapaasta tahdosta kumpuava yleishyödyllinen toiminta, joka useimmiten on organisoitunut jonkin tahon avustuksella.” Käytän Yeungin ja Nylundin laajaa ja yleispätevää määritelmää vapaaehtoistyöstä, sillä en halua rajata käsitettä koskemaan esimerkiksi vain järjestöjen tekemää vapaaehtoistyötä, kuten Yeung itse tekee omassa tutkimuksessaan (Kajanto 2004). Yksinkertaisesti siis vapaaehtoistyö on työtä, jota tehdään vapaaehtoisesti ilman palkkaa (Nylund & Yeung 2005, 15).

##### 3.1.1 Vapaaehtoistyö ja laki

Laki määrittelee vapaaehtoistyön kuuluvan työturvallisuuslain piiriin silloin, kun työpaikalla tehtävä työ on vähintäänkin samankaltaista kuin työntekijöillä, mutta vapaaehtoistyön tekijä ei ole työsuhteessa työnantajaan (Työturvallisuuslaki 2002). Lain toteutumiseksi työnantajan ja vapaaehtoistyöntekijän tulee solmia joko suullinen tai kirjallinen sopimus. Työnantaja veloitetaan turvaamaan vapaaehtoistyöntekijän työtä ja terveyttä ohjeistuksella ja riittävällä suojarustuksella. Vapaaehtoistyöntekijä sitoutuu noudattamaan työpaikan turvallisuusohjeita ja käyttämään tarvittavia apuvälineitä. (Työsuojeluhallinto i.a.)

### 3.2 Vapaaehtoistyön uusia muotoja

Vapaaehtoistyöntekijä voi valita itselleen sopivan tavan tehdä ja toimia laajalla vapaaehtoistyön kentällä. Vapaaehtoistyötä voi siksi tehdä hyvinkin erilaisista lähtökohdista käsin ja tekijänsä näköiseksi muokattuna. Erilaisia tapoja tehdä vapaaehtoistyötä on määritelty kirjallisuudessa, ja opinnäytetyössäni esittelen Nylundia ja Yeungia mukaillen (Vapaaehtoistoiminta 2005, 28) vapaaehtoistyössä vaikuttavia 2000-luvun trendejä. Nämä trendit voi havaita myös vapaaehtoistyön kurssilla tehdyssä vapaaehtoistyössä.

Episodinen eli pätkävapaaehtoisuus on yksi ja yhä suosituimpi tapa tehdä vapaaehtoistyötä. Episodinen vapaaehtoisuus ei kuitenkaan ole täysin samanlaista, vaan voidaan jakaa kolmeen eri muotoon. Ensimmäinen näistä on hetkellinen vapaaehtoisuus, eli vapaaehtoistyöntekijä toimii työssä tietyn ajanjakson. Toinen muoto on harjoittelu-vapaaehtoisuus, joka tarkoittaa alle puoli vuotta kestäväää säännöllisesti tehtävää vapaaehtoistyötä vaikkapa osana opintoja. Kolmas episodisen vapaaehtoisuuden muoto on satunnainen vapaaehtoisuus. Tämä tarkoittaa esimerkiksi säännöllisesti kerran vuodessa tapahtuvaa vapaaehtoistyötä. Esimerkkeinä episodisesta vapaaehtoisuudesta ovat vapaaehtoistyöntekijänä toimiminen Yhteisvastuukeräyksen kaltaisessa vuosittaisessa tapahtumassa, tai silloin, kun apua tarvitaan nopeasti, kuten esimerkiksi luonnonkatastrofien aikana. Uusi vapaaehtoistyön muoto episodinen vapaaehtoisuus ei silti ole, sillä jo talonpoikauskulttuuriin kuuluneet talkootyöt ovat olleet esimerkkinä episodisesta vapaaehtoisuudesta. (Nylund & Yeung 2005, 28.)

Vapaaehtoistyön kurssilla näkyi selkeimmin episodisen vapaaehtoisuuden toinen muoto, sillä osallistuneet nuoret harjoittelivat vapaaehtoistyötä osana opintojaan. Episodinen vapaaehtoisuuden ensimmäinen muoto toteutui siinä, että nuorten vapaaehtoisuus kesti tietyn ajanjakson. Erilaiset harjoittelupaikat antoivat myös esimerkin satunnaisesta vapaaehtoisuudesta, sillä osa ryhmistä oli mukana järjestämässä joko kertaluonteisia tai vuosittain järjestettäviä tapahtumia.

Toinen uusi vapaaehtoistyön ilmiö ovat yritysten projektit, joissa työntekijät tekevät työnantajansa kannustamina vapaaehtoistyötä. Tutkimusten mukaan tämä vaikuttaa positiivisesti sekä työntekijöihin, työyhteisöön että mielikuvaan yrityksestä. (Nylund & Yeung 2005, 29.) Vapaaehtoistyön kurssilla yritystä vastasivat lukio ja seurakunta, jotka kannustivat nuoria vapaaehtoistyöhön tarjoamalla siihen mahdollisuuden. Nuorilta saadun palautteen mukaan he kokivat mielihyvää saadessaan tehdä hyvää. Vapaaehtoistyön kurssin tavoitteena ei ollut positiivinen julkisuus lukiolle tai seurakunnalle, mutta uskon että myös nämä tahot hyötyivät hyvällä tavalla vapaaehtoistyön kurssin saamasta julkisuudesta.

Kolmas ja varsin uusi vapaaehtoistyönmuoto on virtuaalivapaaehtoisuus, jossa joko vapaaehtoistyö löytyy Internetin kautta tai itse tekeminen tapahtuu internetissä tai muun teknologian avulla (Nylund & Yeung 2005, 29). Vapaaehtoistyön kurssilla mentorit toimivat vapaaehtoisina Internetissä; yhteydenpito nuorten ja mentoreiden välillä tapahtui sähköpostin välityksellä. Aiheesta kirjoittaneet Murray ja Harrison listaavat mentoroinnin yhdeksi virtuaalivapaaehtoisuuden keskeisimmistä muodoista (Nylund & Yeung 2005, 29).

Kansainvälinen ja ylikansallinen vapaaehtoisuus on yksi neljästä uudesta vapaaehtoisuuden muodosta. Tätä vapaaehtoisuuden muotoa vapaaehtoistyön kurssilla ei toteutettu, mutta suunnitteluvaiheessa tehdyn kyselyn perusteella nuoria kiinnostaa ulkomailla tehtävä vapaaehtoistyö.

### 3.3 Vapaaehtoistyö Suomessa

Muuttuva käsitys yhteiskunnallisesta järjestyksestä 1800-luvun loppupuolella aikaan sai sen, että vapaaehtoistyö koki kansalaisten aktiivisuuden myötä muodonmuutoksia niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa. Tämän sääty-yhteiskunnan murroksen myötä syntyi pohja kansalaisaktiivisille, ja sitä kautta myös kansalaisyhteiskunnalle, jonka tunnusmerkkejä vapaaehtoistyö on. Naisia aivan erityisesti kannustettiin työhön apua tarvitsevien hyväksi samalla kun kehityksen, kasvatuksen ja laitoshoidon merkitys kasvoi. Tässä ajassa saivat al-

kunsa ihmisten omalle aktiivisuudelle ja osallistumiselle perustuvat yhdistykset, tunnetuimpia niistä ovat Raittiusseura, Vapaaalokunta ja Suomen Punainen Risti. (Markkola 2005, 39-44.)

Uudestaan vapaaehtoistyö sai nostetta 1990-luvun lamasta, jolloin vapaaehtoistyötä tarvittiin korvaamaan julkisen sektorin puutteita palvelujen tarjonnassa. Ensimmäinen lama on ohitettu jo vuosikymmen sitten, mutta Stakesin tutkimustulosten mukaan yhä edelleen vapaaehtoistyötä tarvitaan täydentämään julkisen sektorin palveluita. Vapaaehtoistyö määritellään kuuluvaksi kolmannelle sektorille, jossa vaikuttavat kansalaisten aktiivisuuteen perustuvat järjestöt ja yhdistykset. (Yeung 2002, 7-11.)

Kun katsoo ympäristöönsä tiedostaen vapaaehtoistyön merkityksen, sen vaikutukset voi nähdä kaikkialla. Vapaaehtoistyöntekijät eivät pidä meteliä itsestään ja eivätkä joskus edes tiedä tekevänsä vapaaehtoistyötä, mutta auttamisenhulun jäljet näkyvät kaikkialla. Arkipäiväisiä vapaaehtoisvoimin toteutettavia asioita ovat muun muassa koulujen tutor- ja opiskelijayhdistystoiminta, urheiluseurojen valmennus- ja huoltojoukot, muuttoapuna oleminen ja lastenhoidossa auttaminen.

Yeungin tutkimuksen (2002, 24–25) mukaan vapaaehtoistyötä tekee noin joka kolmas suomalainen (37 %). Prosentti säilyy suunnilleen samana huolimatta ikäryhmistä tai sukupuolesta. Aikaisemmissa tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että koulutustaso aiheuttaa poikkeuksen; korkeammin koulutetut ovat aktiivisimpia osallistumaan yhdistystoimintaan, ja siis myös tekemään vapaaehtoistyötä. Yli 50-vuotiaat ja 15–24-vuotiaat antavat eniten aikaansa vapaaehtoistyön tekemiseen, mikä voidaan selittää eläkkeellä olevien ja opiskelevien aikataulun joustavuudella. Suosituimpia vapaaehtoistyössä ovat urheilu ja liikunta, sosiaali- ja terveysala sekä lapset ja nuoret ja uskonnollinen vapaaehtoistoiminta. Nuorille suosituimpia vapaaehtoistyön muotoja ovat lasten ja nuorten kanssa tehtävä ja uskonnollinen vapaaehtoistyö sekä ympäristönsuojelu ja ihmisoikeusasiat.

Suomalaisten mielikuvan mukaan vapaaehtoistyöhön liittyy hyväntekeväisyyttä, auttamista ja jokin kohde, ja työtä tehdään useimmiten vanhusten, lasten tai nuorten parissa. Vapaaehtoistyö on palkatonta ja hyvän asian puolesta toimimista. (Yeung 2002, 24.) Suomessa käytössä olevia vapaaehtoistyön periaatteita ovat vapaaehtoistyön koulutusmateriaalin mukaan muun muassa yhteinen ilo, tasa-arvoisuus, vapaaehtoisuus, palkattomuus, ei-ammattimaisuus ja luotamuksellisuus. (Yeung 2002, 11.)

### 3.3.1 Vapaaehtoistyö kouluissa

Valtioneuvoston Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2007-2011 on kuvattu nuorten halu tehdä vapaaehtoistyötä ja tehdä hyvää yhteisössään. Ohjelmassa on tavoitteena tämän halun vahvistaminen ja vapaaehtoistyön tekemisen mahdollistaminen toisen asteen koulutuksessa. Tarkoituksena on luoda malli valinnaisesta vapaaehtoistoimintaohjelmasta lukioille ja ammattikouluihin ja kannustaa sen käyttämiseen. (Opetusministeriö 2007.)

Lukiota ja peruskoulua koskevassa opetussuunnitelmassa on Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys -niminen aihekokonaisuus. Tämän teeman tavoitteena on kasvattaa nuorista aktiivisia kansalaisia, jotka ovat kiinnostuneita omaa elämäänsä ja koko yhteiskuntaa koskevista asioista ja joilla on halua tehdä hyvää yhteisen edun vuoksi. Lukioissa tämän aihekokonaisuuden painotus tulee olla käytännön tekemisessä ja siitä saatavissa kokemuksissa. (Opetushallitus 2003.)

Eduskunnalle tehtiin yhdeksän kansanedustajan allekirjoittama kirjallinen kysymys kesäkuussa 2010 vapaaehtoistoiminnan lisäämiseksi perusopetukseen. Kysymystä perusteltiin vapaaehtoistyön positiivisilla vaikutuksilla yksilöön itseensä sekä yhteiskuntaan. Opetusministeri Henna Virkkunen vastasi, että perusopetusta koskevissa uudistuksissa on mahdollisuus huomioida vapaaehtoistyö entistä paremmin. (Eduskunta 2010). Keväällä 2010 tehdyn kyselyn mukaan lähes puolet nuorista olisi halukkaita kokeilemaan vapaaehtoistyön tekemistä, jos nuoren oppilaitos tai työpaikka mahdollistaisi kokeilun työ- tai opiskeluaikana. (Burman 2010.)

Oppilaitoksissa vapaaehtoistyötä tarjotaan lähinnä niin sanotuissa kansainvälisissä eli International Baccalaureate -lukioissa. Lukioiden ohjelmassa on CAS (Crevity, Action, Service) -ohjelma, joka sisältää luovaa toimintaa, liikuntaa ja vapaaehtoistyötä. Kouluissa on jonkin verran myös vapaaehtoistyön tempauksia tai teemapäiviä, kuten taksvärkki-kampanjat. Opintomerkinnän voi saada suorittamalla seurakunnan tai jonkin järjestön vapaaehtoistyön kurssin. (Burman 2010.)

### 3.4 Vapaaehtoistyö kirkossa

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kirkkolain mukaan kirkon tehtävänä on toimia ”kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi” ja seurakunnan tulee huolehtia diakoniasta ja kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävästä (Kirkkolaki 1993). Kirkkojärjestyksessä (1993) on kirjoitettu, että seurakunnan jäsenten tulee tehdä diakoniaa, jonka tavoitteena on auttaa erityisesti niitä jotka eivät saa apua muualta.

Kirkon strategia 2015 ”Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö” määrittää yhdeksi kirkon perustehtäväksi rohkaista ihmisiä välittämään lähimmäisistään ja luomakunnasta. Strategisiin suuntaviivoihin on kirjattu, että vapaaehtoisille tarjotaan mahdollisuus toimia lähimmäisenrakkauden puolesta ja kantaa vastuuta. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.)

Vapaaehtoistyö on keino välittää evankeliumia lähimmäisenrakkauden avulla ja oman kutsumuksensa toteuttamista seurakunnassa sen jäsenenä. Vapaaehtoistyötä on tehty kirkon piirissä jo kauan, ja vapaaehtoistyöntekijän rooli on sinä aikana vaihdellut työntekijöiden apulaisesta aina ammattilaisen korvaajaksi. (Enemmän kuin työmuoto 2006, 6-7.) Erityisesti diakoniatyössä vapaaehtoiset ovat toimineet vuosikymmenien ajan leipoen ja neuloen apua tarvitsevia varten. Diakonia määritellään avunannoksi, joka kohdistuu niihin joiden hätä on suurin tai joita ei muu apu tavoita. Diakoniaa tekevät nykyisin koulutetut työntekijät mutta näin on ollut vasta vuodesta 1943, jolloin diakonia ja diakonian virka tulivat pakollisiksi seurakunnille. Tätä ennen diakonia on ollut seurakuntalaisten

vastuulla. (Malkavaara 2007, 103-105.) Määritelmänsä mukaisesti on luonnollista, että vapaaehtoistyön koordinointi ja vapaaehtoisten kouluttaminen ovat osa diakoneiden työalaa. Uutta nykyisessä vapaaehtoistyöstä käytävässä keskustelussa on se, että vapaaehtoistyötä mahdollistetaan kouluttamalla ja suuntaamalla resursseja siihen (Lemberg 2006, 14).

Vapaaehtoistyö kirkossa on toimimista aktiivisena seurakunnan jäsenenä. Kirkko ja seurakunnat eivät ole vain palveluja tuottavien palkattujen työntekijöiden työyhteisöjä vaan uskovien yhteisöjä. ”Kirkko on Kristuksen ruumis, ja me olemme sen ruumiin jäseniä.” Jokaisella on siis oma osansa seurakunnan palvelutehtävässä. (Lemberg 2006, 10.) Kirkkoon kuuluvilla kristityillä on myös vastuunsa, sillä he muodostavat Suomen evankelisluterilaisen kirkon. Se, että Suomen evankelisluterilainen kirkko on kansankirkko, merkitsee sitä että sen jäsenineen tulisi olla aktiivinen osa yhteiskuntaa (Kirkkohallitus i.a.).

#### 3.4.1 Vapaaehtoistyö nuorisotyössä

Kirkon lapsi- ja nuorisotyön strategialinjauksissa 2010 määritellään kolme otsikkoa ja samalla päämäärää tehtävälle kasvatustyölle: Jumala on, Elämä on nyt ja Rakkaus liikuttaa. Vapaaehtoistyön kannalta merkittävien niistä on Rakkaus liikuttaa, sillä strategian mukaan nuoren osakseen saama (Jumalan) rakkaus ja hyvyys saavat aikaan sen, että myös nuori haluaa osoittaa lähimmäisen rakkautta ja tehdä hyvää. Kirkko uskoo että elämän mielekkyys nousee liikkuvasta rakkaudesta: Jumalan rakkaudesta itseä kohtaan ja sen rakkauden siirtämisestä lähimmäisiin. Tällöin nuori toimii ikään kuin rakkauden välikapaleena. Hän siirtää Jumalalta saamansa rakkauden muihin ihmisiin. Vapaaehtoistyö voi olla tällainen rakkauden siirron keino, haluaa tehdä hyvää. (Toivanen 2004.)

Kirkon nuorisotyöhön tullaan usein mukaan rippikoulun kautta. Nuorisotyö jaetaan usein kahteen osioon, varhaisnuorisotyöhön ja rippikoulun jälkeiseen nuorisotyöhön. Nuorisotyö itsessään tarjoaa nuorelle mahdollisuuden tehdä vapaaehtoistyötä esimerkiksi osallistumalla kuoroon tai muuhun musiikkitoimintaan. Isostoiminta koulutuksineen on Suomessa tehtävän vapaaehtoistyön suurin muoto, ja usein isostoiminnan kautta nuori saa mahdollisuuden tehdä va-

paaehtoistyötä myös muualla kuin rippikoulussa. Vaihtoehtoina voi olla esimerkiksi kerhojen tai pyhäkoulujen ohjaaminen sekä lastenleireillä toimiminen. (Kasari 2006, 60-61.)

Rippikoulun käyvistä nuorista neljäsosa aloittaa isoskoulutuksen (Porkka 2009, 311). Sana isonen tarkoittaa rippikoulun käynyttä ja konfirmoitua nuorta, joka toimii rippikoulussa ryhmänjohtajana. Isosen roolina on toimia linkkinä rippikoululaisten ja työntekijöiden välillä, kantaa vastuu omasta osastaan rippikoulussa tehtävästä työstä, olla esikuvana ja luotettavana kuuntelijana, luoda yhteishenkeä ja olla rippikoululaisille vanhemman sisaruksen kaltainen kaveri. Kaksi suurinta tavoitetta isoskoulutuksessa ovat nuoren oma hengellinen kasvu sekä isosen rooliin kasvaminen ja tarvittavan valmiuden kehittyminen. Muita tavoitteita isoskoulutuksessa varsinaisen isosena toimimisen ulkopuolella ovat, että nuori löytäisi oman paikkansa seurakunnassa ja että hänestä kasvaisi vastuullinen ihminen. (Porkka 2004, 14, 69.)

Järvenpään seurakunnan rippikoulujen isosten koulutus on nimeltään lapsi- ja nuorisotyön avustajakoulutus (LNAK) eli nuorten seurakuntakoulutus. Koulutus kokonaisuudessaan kestää neljä vuotta. Toisen koulutusvuoden jälkeen nuoret voivat toimia isosina rippikouluissa, pyhäkoulun opettajina, kerhonojajina ja diakonia-avustajina sekä LNAK-ryhmänohjaajina. Kolmannen vuoden koulutus on jatkokoulutusta edellä mainittuihin tehtäviin. Vapaaehtoistyön kurssilla mukana olivat neljännen vuoden koulutettavat. LNAK4-vuoden aikana nuoria koulutetaan toimimaan apuohjaajina Järvenpään seurakunnan lapsi- ja nuorisotyössä sekä rippikouluissa. Neljännen vuoden koulutuksen jälkeen nuoret saavat toimia ohjaajina myös LNAK-koulutuksessa. Neljännen vuoden koulutus tutustuttaa ja osallistaa nuoria Järvenpään seurakunnan toimintaan, sekä sisältää opintoja kristinuskosta ja sen opettamisesta. (Järvenpään seurakunta i.a.)

## 4 VAPAAEHTOISTYÖN KURSSIN RUNKO

Vapaaehtoistyö kurssin kesto oli lukiovaatimusten mukainen 38 kertaa 45 minuuttia, joka muutettiin tunneiksi eli kurssin kestoksi tuli 28,5 tuntia. Tämä muutos tehtiin sen takia, että mukana oleville yhteistyötahoille aikamääränä tunti on tutumpi kuin koulumaailmasta tuttu 45 minuuttia. Tunti-aikamäärään käyttäminen erotti vapaaehtoistyön kurssia myös muista lukiokursseista. Vapaaehtoistyön kurssi oli jaettu kahteen osaan: teoria- ja käytännönjaksoon. Teoriajakson pituudeksi tuli 10,5 tuntia, joista seitsemän ja puoli oli teoriaopetusta ja loput kolme tuntia jakautuivat tasan kahden tapaamiskerran välille. Teoriajaksoon sisältyi kurssin aloituskerta, teoriaopetus sekä käytännönjakson aloituskerta. Käytännönjakson kestoksi jäi 18 tuntia, joista suurin osa eli 16 tuntia oli harjoittelua. Käytännönjakso käsitti harjoittelun sekä vapaaehtoistyön kurssin lopuksi järjestetyn päätösjuhlan. Kurssia suunniteltaessa huomioitiin lukion lehtorin toive käytäntöpainotteisesta kurssista, ja harjoittelulle pyrittiin jättämään kurssilla mahdollisimman paljon aikaa.

### 4.1 Vapaaehtoistyön kurssin aloituskerta

Vapaaehtoistyön kurssin aloituskerta pidettiin Järvenpään lukiolla ja siellä käytiin läpi kurssin käytännön asioita kuten aikataulu ja kokoontumiskerrat sekä kurssin sisältö. Kurssin aloituksessa saivat nuoret tutustua toisiinsa ja vapaaehtoistyönkurssin aikuisiin, lehtori Antti Mattilaan, diakoni Hanna Jyrään, diakoni Aulikki Härköseen sekä minuun.

Aloituskerralla kurssin osallistujille esiteltiin harjoittelupaikat, jonka jälkeen he saivat itse muodostaa ne pienryhmät joissa työskentelisivät käytännönjaksolla sekä valitsivat itselleen sopivan harjoittelupaikan. Harjoittelupaikkoja oli tarjolla erilaisia, ja niiden mukaan määräytyi myös harjoittelun sisältö ja aikataulu. Harjoittelupaikkojen toiveet harjoittelun sisällöstä vaikuttivat myös ryhmien kokoon. Pienryhmiä muodostui yhdeksän, ja jäsenmäärät niissä olivat kahdesta viiteen nuorta. Vapaaehtoistyön kurssin, ja erityisesti harjoittelun aikana, toimittiin pien-

ryhmissä, sillä tämän koettiin tuovan turvallisuutta nuorille, joilla ei välttämättä ollut minkäänlaista kokemusta työelämästä. Harjoittelun aikana tuli eteen tilanteita, joissa ryhmän tuki oli tarpeen. Tämä oli tiedostettu ennalta ja otettu huomioon suunnittelussa. Pienryhmät mahdollistivat siis myös (ryhmän) itsenäisen toimimisen kurssin aikana. Toimiminen pienryhmissä opetti nuorille tiimityön tekemistä. Tämä haaste tulee heille todennäköisesti vastaan työelämässä verkostoitumisen ja moniammatillisuuden kautta. Kurssin aloituskerralla ryhmät ottivat yhteyttä harjoittelupaikan yhteyshenkilöön sopiakseen tapaamisesta tämän kanssa.

Kurssin aloituksessa ohjeistettiin myös päiväkirja oppimisen välineenä. Päiväkirjaa kirjoitettiin pienryhmissä Järvenpään lukion verkkoalustalle OppiMappiin, johon kaikilla vapaaehtoistyön kurssin järjestämiseen osallistuvilla aikuisilla ja nuorten pienryhmillä oli tunnukset. Ryhmät kirjoittavat päiväkirjaa teoriajakson aikana kerran ja käytännönjaksolla jokaisen tapaamiskertansa jälkeen. Päiväkirja oli osa kurssin suoritusta ja korvasi esseetehtävän vaadittuna kirjallisena tuotoksena. Päiväkirja koettiin mielekkäämmäksi nuorille, ja he saivat reflektoida omat kokemuksensa ja tunteensa heti toiminnan jälkeen pienryhmissä. Päiväkirjan tarkoituksena oli yhteydenpito pienryhmän ja aikuisten välillä erityisesti käytännönjaksos harjoittelun aikana sekä kirjallinen raportointi pienryhmän toiminnasta. Tämä koettiin tarpeelliseksi, jotta nuorille voitaisiin taata mahdollisimman turvallinen ilmapiiri harjoittelun aikana. Päiväkirja tallennettiin OppiMappiin, josta pienryhmästä vastaava aikuinen luki ja kommentoi päiväkirjan. Päiväkirjaa kirjoitettiin valmiiden kysymysten pohjalta. Kysymykset olivat sellaisia, että ryhmä pystyi niiden avulla käymään läpi tapaamiskertojen kokemukset ja pohtimaan ryhmän omaa suoritusta. Näiden kysymysten avulla myös päiväkirjaa lukenut aikuinen pysyi mukana ryhmän tekemisissä, koska kysymyksiin vastaamalla päiväkirjan merkinnöistä tuli sekä tarpeeksi laajoja sekä kuvaamaan harjoittelukertojen kulkua että paljastamaan myös mahdolliset ongelmat harjoittelussa tai ryhmän sisällä. Päiväkirjateksti lähetettiin myös sähköpostilla mentorille, joka luki ja kommentoi ryhmän tuotosta sähköpostitse.

Mentoreina kurssilla olivat Diakonia-ammattikorkeakoulun yhdeksän aikuista monimuoto -opiskelijaa, jotka toimimalla mentoreina vapaaehtoistyön kurssin nuorille saivat korvattua opintojaksoonsa kuuluneen tehtävän. Ennen vapaaehtoistyönkurssin alkua mentorit olivat saaneet omien opintojensa kautta tietoa internetissä tapahtuvasta työstä, ja asioita käsitellyt luento oli sisällytetty opintoihin nimenomaan vapaaehtoistyön kurssia silmällä pitäen. Mentoroinnin tarkoituksena oli tarjota nuorille turvallinen aikuinen, joka tukee heitä käytännönjakson harjoittelun aikana ja jolta kysyä neuvoa, mutta joka ei kuitenkaan päättä heidän kurssisuorituksestaan. Jokaisella ryhmällä oli oma mentorinsa, joihin oli tarkoitus pitää yhteyttä sähköpostitse lähettämälle mentorille ryhmän oma päiväkirjamerkintä mahdollisine lisämerkintöineen.

#### 4.2 Vapaaehtoistyön kurssin teoriaopetus

Teoriaopetuksena nuorille toimi Järvenpään seurakunnan vapaaehtoistyön peruskurssi, joka on avoin kaikille seurakuntalaisille. Peruskurssille osallistui nuorten kanssa 22 henkilöä, jotka olivat suurimmaksi osaksi vapaaehtoistyön kursseille osallistuvia vanhempia aikuisia. Vapaaehtoistyön kurssin näkökulmasta muiden peruskurssilaisten toivottiin tuovan uusia näkökulmia ja kokemuksia vapaaehtoistyöstä nuorille. Teoriaopetuksen eli peruskurssin laajuus oli kolme kokoontumista, joista jokainen kestoltaan kaksi ja puoli tuntia. Peruskurssia oli luontevaa hyödyntää vapaaehtoistyön kurssin valmiina opetuspaketina. Peruskurssilla käytiin läpi seuraavanlaisia teemoja: omat lähtökohdat, motiivi tehdä vapaaehtoistyötä, vapaaehtoistyön periaatteet ja arvot, vapaaehtoistyön historia ja vapaaehtoistyö Järvenpään seurakunnassa ja vuorovaikutus, sekä annettiin eväitä käytännön toimintaan.

#### 4.3 Käytännönjakson aloitus

Käytännönjakson aloitus oli viimeinen yhteinen tapaaminen ennen varsinaista harjoittelujaksoa. Tapaamisessa Järvenpään lukiolla käytiin läpi nuorten kysymyksiä ja pohdintoja ennen harjoittelun alkua ja kerrattiin jokaisen ryhmän

kanssa aloitustilanne harjoittelun suhteen. Harjoittelun aloituskerralla annettiin toimintaohjeet mahdollisia pulmatilanteita varten; ensisijaisesti ongelma yritettäisiin ratkaista ryhmän kesken ja mentorin avulla, mutta kaikista mahdollisista ongelmatilanteista tulisi kuitenkin raportoida päiväkirjassa. Ryhmille korostettiin myös tapaamismahdollisuutta, jos harjoittelussa sattuu jotain sellaista, että se vaatii isompia toimenpiteitä kuin mihin ryhmä keskenään pystyy. Tapaamisessa käytiin läpi harjoittelun kesto sekä harjoitteluun liittyvät tehtävät, kuten päiväkirjan kirjoittaminen.

Harjoittelun aloituskerralla nuorille esiteltiin harjoittelusopimus. Sopimuksen tarkoituksena oli konkretisoida nuorille vapaaehtoistyöhön sitoutumisen ja salassapitovelvollisuuden tärkeyttä. Sopimuksen osapuolet olivat ryhmästä riippuen joko Järvenpään lukio tai Järvenpään seurakunta, ryhmän jäsenet sekä harjoittelupaikka yhteyshenkilö edustajanaan. Sopimukseen kirjattiin harjoittelun kesto ja suunnitelma siitä, miten harjoittelu toteutetaan. Sopimuksessa luki myös jokaisen allekirjoittajan velvollisuudet harjoittelun aikana. Lähettävä taho, eli joko lukio tai seurakunta, oli vakuuttanut kurssille osallistuvat nuoret. Harjoittelupaikat yhteyshenkilöineen sitoutuivat antamaan nuorille tarvittavaa ohjausta ja tukea harjoittelun aikana. Harjoittelua suorittavat nuoret sitoutuivat ryhmänä sovituihin aikatauluihin ja tehtäviin sekä salassapitovelvollisuuteen. Sopimuksen allekirjoittaminen toteutti myös lain vaatimuksen suullisesta tai kirjallisesta sopimuksesta, jotta vapaaehtoistyötä tekevät nuoret kuuluivat työturvallisuuslain piiriin (Työturvallisuuslaki 2002).

#### 4.4 Harjoittelu

Vapaaehtoistyön kurssille osallistuneet nuoret pääsivät harjoittelemaan vapaaehtoistyötä erilaisissa työelämän paikoissa. Käytännönjakson vapaaehtoistyö nimettiin harjoitteluksi, jotta kurssille osallistuvien nuoruus korostuisi. Monet sosiaali- ja terveysalan työpaikat ovat tottuneet työharjoitteluun suorittaviin alalle opiskeleviin nuoriin, ja vapaaehtoistyönkurssia käyvät haluttiin erottaa heistä. Käytännönjakson aikana tehty vapaaehtoistyön harjoittelu ei myöskään täyttä-

nyt puhtaasti vapaaehtoistyön kriteereitä vapaaehtoisuudesta, sillä harjoittelujakso oli pakollinen osa kurssisuoritusta.

Harjoittelun kesto oli 16 tuntia, joka jakautui ryhmästä ja harjoittelupaikasta riippuen eri tavoin yhdeksälle viikolle. Perusajatuksena oli, että tämä sisältää kahdeksan viikkoa vapaaehtoistyön harjoittelua puolitoista tuntia viikossa ja harjoittelukerran jälkeen vielä puoli tuntia reflektointia ryhmän kesken. Harjoitteluiden aikataulut erosivat toisistaan kuitenkin suuresti, osa harjoittelupaikoista oli sellaisia että viikoittainen toiminta toteutui. Osa harjoittelupaikoista taas oli sellaisia, että harjoitteluun varatut tunnit kuluivat esimerkiksi kahden tapahtuman järjestämiseen. Yksi viikko oli ns. vapaa, sillä lukion koeviikko sijoittui harjoittelujaksolle.

Harjoittelupaikat hankittiin jo vapaaehtoistyön kurssia edeltävänä keväänä 2009. Tällöin oltiin sekä puhelimitse että sähköpostitse yhteydessä mahdollisimman moniin erilaisiin työpaikkoihin, jotka saattaisivat sopia harjoittelupaikoiksi ja joilla olisi kiinnostusta lähteä mukaan vapaaehtoistyön kurssin toteuttamiseen. Syksyllä toteutuneen kurssin harjoittelupaikkoina toimivat Järvenpään seurakunnan lapsi- ja perhetyö sekä diakoniatyö, Kivipuiston monipalvelukeskus ja Järvenpään kaupungin Pihlavistokodin asumispalveluyksikkö sekä kotihoito. Harjoittelun sisältövaihtoehtoina seurakunnassa olivat lasten lauantaipöytä-kerhot, osallistuminen lapsille ja perheille suunnattujen tapahtumien järjestämiseen tai seurakunnan kirpputori ja myyjäistyöryhmä. Kivipuisto tarjosi mahdollisuuden järjestää viikoittaista toimintaa vanhuksille. Pihlavistokodissa oli mahdollista järjestää retkiä tai tapahtumapäiviä asukkaille ja kotihoidossa joko askarrella ja viedä joulutervehdyksiä vanhuksille tai toteuttaa vanhusten esittämiä toiveita.

#### 4.5 Päätösjuhla

Vapaaehtoistyön kurssi huipentui joulukuun puolessa välissä pidettyyn päätösjuhlaan. Juhlaan oli kutsuttu kurssille osallistuneet nuoret, mentorit, harjoittelupaikkojen edustajat, muita kurssin toteuttamiseen ja järjestämiseen osallistuneita

ta henkilöitä sekä median edustajia. Järvenpään lukiolla pidetyssä päätösjuhlassa ryhmät esittelivät valitsemallaan tavalla oman harjoittelupaikkansa ja kokemuksiinsa harjoittelusta sekä saivat palautetta oman ryhmänsä vastaavalta aikuiselta. Päätösjuhlassa nuorille jaettiin todistukset vapaaehtoistyön kurssin suorittamisesta.

## 5 ARVIOINTI

### 5.1 Prosessiarviointi

Vapaaehtoistyön kurssin toteutuksen aikana käytiin jatkuvaa arviointia kurssin toimivuudesta ja parannuskohdista, tällä tavoin tiettyjä aiheita ja toimintatapoja saatettiin muokata kurssin edetessä siten, että ne vastasivat asetettuja tavoitteita paremmin. Arviointia tehtiin havainnoimalla vapaaehtoistyön kurssin tapaamiskertoja ja reflektoiden kurssia yhteistyötahojen kanssa tapaamisissa ja sähköpostitse. Arviointia tehtiin myös nuorilta saadun palautteen eli päiväkirjojen, suullisen palautteen, kysymyslomakkeiden vastausten perusteella.

Vapaaehtoistyön kurssin arviointitapaa kuvaa prosessiarviointi. Arvioinnin kohteena oleva vapaaehtoistyön kurssi nähdään tällöin kehittämisprojektina. Projektin tarkoituksena on toteuttaa vapaaehtoistyön kurssi ja arvioida toteutunut kurssi. Ensimmäistä kertaa järjestettävä vapaaehtoistyön kurssi täyttää projektin määreen kertaluontoisuudesta ja määräaikaisuudesta. Kehittämisprojektilla on oma organisaationsa, tässä tapauksessa kolmikanta-yhteistyöverkosto. Toimin organisaation seurantaryhmänä vapaaehtoistyön kurssi-projektissa tutkimusentekijän roolissa yhdessä yhteistyötahojen kanssa. (Seppänen-Järvelä 2004.)

Vapaaehtoistyön kurssin kaltaisessa kehittämisprojektissa prosessiarviointi on työvälineenä hyvä. Prosessiarviointia käytettäessä ei keskitytä suoraan projektin tuloksiin, vaan myös toimintaan jolla tuloksia on saatu. Prosessiarvioinnissa tarkastellaan toimintaa (prosessia) ja voidaan tuoda esille kehittämisprojektin prosessin luonne; millaisia ongelmia projektin aikana on ilmennyt. miten ongelmat on ratkaistu ja millaisia uusia ideoita projektin aikana on saatu. Kun kehittämisprojektin prosessia seurataan ja arvioidaan, saadaan tietoa projektin tuloksista ja syistä, miksi juuri sellaisia tuloksia on saatu. (Seppänen-Järvelä 2004.)

Tyyliltään prosessiarviointi on formatiivista, eli arviointi keskittyy siihen mitä on tehty ja miten tätä toimintaa voitaisiin kehittää. Vapaaehtoistyön kurssin arvioin-

nissa tulee esille myös lopputulokseen keskittyvä summatiivinen arviointi, sillä vapaaehtoistyön kurssin aikana tehdyn arvioinnin ja kerätyn palautteen perusteella on saatu tulos, vastaako vapaaehtoistyön kurssi asetettuihin tavoitteisiin. (Seppänen-Järvelä 2004.)

## 5.2 Palautekysely

Kurssin päättyessä joulukuussa 2009 keräsin kurssille osallistuneilta nuorilta palautetta sekä kurssista yleisesti että sen eri osioista. Palautekyselyn toteutin avoimena lomakkeena (LIITE 1), jonka nuoret täyttivät omissa pienryhmissään OppiMapissa ikään kuin viimeisenä päiväkirja merkintään. Nuorilla oli myös mahdollisuus käyttää päiväkirjojaan palautteen antamisen tukena.

Yhteistyötahojen kanssa päätimme, että palautelomakkeen täyttäminen on osa kurssisuoritusta. Koimme että nuorilta saatava palaute on niin tärkeää kurssin kehittämisen ja arvioinnin kannalta, että on tehtävä kaikki mahdollinen sen saamiseksi. Sen takia palautteen antamisesta tehtiin pakollista. Suullista haastattelua ei voitu enää siinä vaiheessa lukukautta toteuttaa, sillä joululoman alku jo oli liian lähellä ja osa kurssille osallistuvista nuorista kävi koulua eri paikkakunnilla. Kevätlukukauden alkaessa palautteen antaminen olisi ollut liian kaukana jo itse kurssin tapahtumista. Palautteen antamisen ollessa osa kurssisuoritusta täytyi myös kurssin loppua jotta nuoret saisivat kurssimerkinnän joko lukio-opiskeluun tai LNAKkia varten.

Tein palautelomakkeen kysymykset itsenäisesti, minkä jälkeen pyysin palautetta niistä sekä yhteistyötahoilta että kurssille osallistuneiden nuorten kanssa samaan ikäluokkaan kuuluvalta nuorelta. Muokkasin tekemiäni kysymyksiä saamani palautteen mukaan niin, että ne olisivat mahdollisimman helppotajuisia, mutta kuitenkin sellaisia että niihin tulisi vastata kokonaisilla lauseilla.

Palautteenannon ohjeistuksessa kerroin, että palautteen tarkoituksena on kehittää vapaaehtoistyön kurssia eikä arvioida nuorten suoritusta. Ohjeistuksessa kerroin myös, että aion käyttää nuorten antamaa palautetta opinnäytetyössäni.

### 5.2.1 Palautekyselyn kysymykset ja vastaukset

Palautekyselyn ensimmäiset kaksi kysymystä liittyivät vastaajien perustietoihin. Kysyin, suorittivatko vastaajat lukiokurssia, LNAK4-koulutusta vai molempia sekä heidän ikäänsä ja sukupuoltaan. Nämä tiedot tarvitsin, jotta pystyin käsittelemään saamaani palautetta nimettömänä.

Kurssille osallistuneet 33 nuorta muodostivat yhdeksän pienryhmää, joista kahdeksan ryhmää eli 29 nuorta suoritti kurssin. Yksi ryhmä, johon kuului neljä nuorta, ei suorittanut kurssia eikä vastannut palautteeseen. Vastanneista kahdeksasta ryhmästä yksi ryhmä vastasi vain puoliiksi eli yksi tyttö ja yksi poika tästä ryhmästä ei vastannut palautteeseen. Vastanneista 27 nuoresta 21 on tyttöjä ja kuusi on poikia.

Kurssille ilmoittautui	Kurssin suoritti	Palautteeseen vastasi
33 nuorta	29 nuorta	27 nuorta
9 ryhmää	8 ryhmää	7 kokonaista ryhmää 1 vajaa ryhmää
	22 tyttöä 7 poikaa	21 tyttöä 6 poikaa

Palautteeseen vastanneista nuorista 11 suoritti lukiokurssia, 12 sekä LNAKkia että lukiokurssia, ja neljä LNAKkia. Kahdeksasta vastanneesta ryhmästä kolme ryhmää koostui pelkistä lukiolaisista, yhden ryhmän jäsenet suorittivat sekä lukiokurssin että LNAKin, ja ryhmistä neljä oli sekaryhmiä. Koska palautteeseen vastattiin ryhmittäin, ei yksittäisten nuorten mielipiteitä ja kokemuksia voida eritellä. Ryhmien nimeäminen L- ja S-tunnuksilla suojaa vastanneiden nuorten yksityisyyttä, sillä vastaukset on kirjoitettu Oppimappi-alustalle. Alustalla oli näkyvissä ryhmien nimet ja jäsenet, joten esimerkiksi vapaaehtoistyönkurssin järjestämiseen osallistuneilla tahoilla olisi ollut mahdollisuus saada tietoonsa yksittäisiä tai ryhmäkohtaisia mielipiteitä. Tästä syystä en siis käytä ryhmien kurssin aikana käyttämiä nimiä.

L-ryhmät	S-ryhmät
3 ryhmää	5 ryhmää
11 lukiokurssin suorittajaa	12 LNAK + lukiokurssin suorittajaa 4 LNAK suorittajaa

Nimesin ryhmät niiden kokoonpanojen mukaan. Lukiokurssia suorittavista nuorista koostuvat ryhmät ovat L1, L2 ja L3. L-ryhmien jäsenet ovat tyttöjä iältään 16–18 vuotta. Pelkkää LNAKkia sekä molempia suorittavat ryhmät nimesin S-ryhmiksi ja niitä on viisi. S1 ryhmä koostuu pojista iältään 18 vuotta. S2 ja S3 ovat sukupuolisesti sekaryhmiä, ikäjakama 17–18 vuotta. S4- ja S5-ryhmät ovat 18–19 -vuotiaiden tyttöjen ryhmiä. Tämä erottelu sen takia että syyt osallistua vapaaehtoistyönkurssille ovat erilaisia pelkkää lukiokurssia suorittavilla kuin niillä, joilla on myös LNAK-kurssi.

Jaoin palautekyselyn vapaaehtoistyön kurssia koskevat kysymykset kolmeen osioon: Vapaaehtoistyön kurssin teoriajakso, Vapaaehtoistyön kurssin käytännönjakso ja Palautetta koko kurssista. Ensimmäisessä osiossa on palautekysymykset vapaaehtoistyön kurssin teoriaopetuksesta, jona toimi Järvenpään seurakunnan vapaaehtoistyön peruskurssi, sekä yleisesti koko teoriajaksosta. Vapaaehtoistyön kurssin teoriajaksoon kuului kurssin aloituskerta, teoriaopetus sekä käytännönjakson aloitus.

### 5.2.2 Vapaaehtoistyön kurssin teoriajakson palaute

Lomakkeen kolmas kysymys koski teoriaopetusta. Ensimmäiseksi kysyin, millaisena nuoret kokivat peruskurssilla opetetut aiheet ja opetustavat. Palautteen perusteella ryhmät kokivat aiheet pääosin mielenkiintoisina ja hyvinä. Opetustapa kritisoitiin liian hitaaksi ja tylsäksi. L1-ryhmän mielestä opetus oli liian Järvenpää-keskeistä. Erityistä kiitosta saivat opiskelu harjoitusten ja esimerkkien avulla, vapaaehtoisten vierailu sekä vuorovaikutustaitoja käsittelevä luento.

Kolmannen kysymyksen toisena osana kysyin peruskurssin antamia valmiuksia vapaaehtoistyöhön ja käytännönjaksolle. Ryhmien antaman palautteen mukaan peruskurssi ei antanut valmiuksia vapaaehtoistyöhön. Osa ryhmistä koki saa-

neensa perustietoa vapaaehtoistyöstä, joten heillä oli vähän tietoa siitä, mitä käytännönjaksolla oli tulossa. L2-ryhmän mielestä opetus oli keskittynyt liikaa vanhusten kohtaamiseen. Lukiolaisryhmät olisivat kaivanneet teoriaopetukselta enemmän käytännönohjeita vapaaehtoistyöhön.

Kolmannen kysymyksen kolmannessa osassa pyysin arvioimaan teoriaopetuksen aikataulua. Teoriaopetus sisälsi kolme tiistai-iltaa, opetuskerran pituus oli kaksi ja puoli tuntia ja ne alkoivat kuudelta. Suurin osa ryhmistä koki aikataulun melko hyväksi. Osa ryhmistä olisi tiivistänyt kurssin sisältöä. S3- ja S5-ryhmät kokivat opetuksen venyttävän koulupäivää liian pitkäksi.

Kolmannen kysymyksen neljännessä osassa pyysin nuorilta mielipidettä siitä, millaiseksi he kokivat yhdessä aikuisten kanssa opiskelun vapaaehtoistyön peruskursseilla. Aikuisten koettiin tuoneen opiskeluun erilaisia näkökulmia ja omaa kokemustaan vapaaehtoistyöstä. Ryhmät kokivat hyväksi myös sen, ettei nuoria väheksytty vaan kaikki olivat samalla tasolla. Osalla nuorista oli kuitenkin hankaluuksia saada kontaktia aikuiseen. S2-ryhmän mielestä aikuisten kanssaopiskelu oli teoriajakson parhain anti, kun taas L2-ryhmä koki että keskustelua olisi syntynyt enemmän jos kurssilla olisi ollut vain nuoria.

Palautteen neljäs kysymys koski teoriajaksoa yleisesti. Ensimmäiseksi kysyin palautetta nuorilta siitä, millaiset valmiudet käytännönjaksolle he kokivat saaneensa teoriajaksolta. Ryhmien palautteen mukaan teoriajaksolta ei saanut valmiuksia käytännönjaksoa varten. Kaksi ryhmää poikkesi tästä. L3-ryhmä koki saaneensa tärkeää tietoa ihmisten kohtaamisesta ja oppineensa itsetuntemusta, joka auttaa myös muiden ymmärtämistä ja S5-ryhmä sen sijaan korosti että maalaisjärjellä pärjäsikin hyvin käytännönjaksolla.

Neljännän kysymyksen toisessa osassa kysyin nuorilta palautetta siihen, että kurssin tapaamiset olivat iltaisin. Pääosin ryhmät olivat tyytyväisiä ilta-aikaan tapahtuviin tapaamisiin. Lukiolaisryhmiltä kiitosta sai se, ettei muu opiskelu karsinut vapaaehtoistyön kurssin takia, sekä se, että koulupäivän ja kurssitapaamisten väliin jäi tauko.

Neljännän kysymyksen kolmannessa osiossa pyysin nuoria arvioimaan omaa työskentelyään teoriajaksolla. Viisi ryhmää vastasi, olleensa paikalla ja osallistuneensa teoriajakson aikana aktiivisesti. Kaksi ryhmää arvioi oman työskentelynsä olleen heikkoa, sillä teoriajakso ei antanut tarpeeksi haasteita. S3-ryhmän arvioi oman työskentelynsä olleen vaihtelevaa erilaisista syistä johtuen.

### 5.2.3 Vapaaehtoistyön kurssin käytännönjakson palaute

Palautekyselyn toinen osio Vapaaehtoistyön kurssin käytännönjakso käsitteli käytännönjaksoa eli harjoittelua, päiväkirjan kirjoittamista ja mentorointia. Viides kysymys koski harjoittelua. Ensimmäiseksi kysyin nuorten tyytyväisyyttä harjoittelupaikkaansa ja perusteita vastaukselle. Kaikki kolme lukiolaisryhmää sekä S4-ryhmä olivat erittäin tyytyväisiä harjoittelupaikkoihinsa, sillä he pääsivät harjoittelemaan vapaaehtoistyötä toivomiensa kohderyhmien kanssa. Ryhmät toivat myös esille sen, että heidän omaa tyytyväisyyttään lisäsi se, että nuoret näkivät harjoittelupaikkojen asiakkaiden olevan iloisia heidän läsnäolostaan. Ryhmät S1 ja S3 pitivät harjoittelupaikoistaan, sillä ryhmät saivat itse suunnitella aikataulunsa. S2- ja S5-ryhmät olivat tyytyväisiä harjoittelupaikkoihinsa ja niiden tunnelmaan.

Viidennen kysymyksen toisessa osassa kysyin ryhmiltä, millaista ohjausta he saivat harjoittelun aikana. Viidennen kysymyksen kolmas osa ”olisitteko tarvinneet enemmän tukea harjoittelun aikana” oli jatkoa sitä edeltävälle kysymykselle. L1-ryhmä koki että harjoittelupaikkaan oli vaikea olla yhteydessä, mutta paikalla he saivat hyvää ohjausta, eivät tosin yhteyshenkilöltään. Varsinaista tukea L1-ryhmä ei kuitenkaan kaivannut lisää. Ryhmä L2 koki, ettei saanut minäkäänlaista ohjausta tai tukea harjoittelukertojen aikana harjoittelupaikan osalta. Osin tämä oli L2-ryhmän mielestä hyväkin, sillä he joutuivat ratkaisemaan ongelmat itse, mutta toteaa kuitenkin palautteessaan että onneksi ei tapahtunut mitään missä apua olisi tarvittu. Myöskään L2-ryhmä ei kokenut tarvinneensa enempää tukea harjoitteluunsa, mutta että olisi ollut mukavaa jos mentori olisi vastannut heidän viesteihinsä. Ryhmän L3 jäsenet kokivat hyväksi sen, että saivat kattavan ohjeistuksen harjoittelunsa aluksi ja pääsivät sen jälkeen toimimaan itsenäisesti. S1-ryhmä olisi halunnut enemmän ohjausta ja tukea harjoit-

telun alussa, ryhmä koki että heidän oletettiin tietävän asiat jo etukäteen. Ryhmien S2-S5 jäsenet saivat riittävästi ohjausta eivätkä kaivanneet enempää tukea harjoitteluunsa, tosin S3 koki että itse kurssiin he olisivat kaivanneet selkeämpiä ohjeita.

Kysymyksen viisi viimeisessä osassa kysyin ryhmiltä millaisena he kokivat vapaaehtoistyön harjoittelun työelämässä. Pääosin ryhmät olivat tyytyväisiä harjoitteluihinsa työelämässä. Hyväksi koettiin se, että pääsi auttamaan konkreettisesti, harjoittelun aikana oppi mukautumaan tilanteisiin ja sai elämäkokemusta. Harjoittelu antoi valmiuksia työskennellä ihmisten kanssa ja tutustutti vapaaehtoistyöhön käytännössä. Kahdella ryhmällä harjoittelu herätti mielenkiinnon mahdollisesti jatkaa vapaaehtoistyötä tulevaisuudessa. Kaksi ryhmää eivät pitäneet harjoittelustaan. S1-ryhmä ei kokenut harjoitteluaan mielisäksi ja S3-ryhmä ei mieltänyt omaa harjoitteluaan ja sen aikana tehtyä vapaaehtoistyötä työksi

Kuudes kysymys koski päiväkirjaa, jota ryhmät kirjoittivat vapaaehtoistyön kurssin kirjallisena tehtävänä, ja joka toimi myös raporttina ryhmän toiminnasta ja tuntemuksista kurssin vetäjille. Kuudes kysymys sisälsi kolme osaa. Ensin pyysin ryhmiä arvioimaan päiväkirjan kirjoittamisen hyödyllisyyttä ja että oliko ryhmä kirjoittanut päiväkirjaa ohjeiden mukaan. Kaikki kolme lukiolaisryhmää kokivat päiväkirjan kirjoittamisen hyödylliseksi, sillä päiväkirjan kysymykset auttoivat käymään läpi harjoittelukertojen herättämiä tunteita ja kokemuksia yhdessä oman ryhmän kanssa. Sekaryhmät eivät kokeneet päiväkirjan kirjoittamista hyödylliseksi. Noin puolet ryhmistä vastasi kirjoittaneensa päiväkirjaa ohjeiden mukaan, kun taas puolet eivät olleet toimineet ohjeiden mukaisesti. S3 koki että jos päiväkirjaa olisi kirjoittanut ohjeiden mukaan, se olisi voinut olla hyödyllinen.

Kysyin vielä, millainen vaihtoehto päiväkirja oli essee-tehtävän korvikkeena. Lukiolaisryhmät pitivät päiväkirjaa parempana vaihtoehtona kuin esseetä, sillä päiväkirjaa kirjoittaessa saa tapahtumista kirjoittaa tuoreeltaan ja päiväkirja koettiin vapaamuotoisemmaksi kuin essee. Samoin sekaryhmät kokivat päiväkirjan esseetä paremmaksi.

Seitsemäs kysymys koski mentorointia. Kysyin miten ryhmien yhteys mentoriin oli toiminut harjoittelun aikana ja millaisena ryhmät olivat kokeneet mentoroinnin. Ryhmät eivät kokeneet mentorointia tarpeellisena. Kahta ryhmää lukuun ottamatta kaikilla oli vaikeuksia yhteydessä mentoriinsa. Osa ongelmista johtui ryhmien omasta aktiivisuudesta ja osa teknisistä ongelmista.

#### 5.2.4 Palautetta koko kurssista

Viimeisessä osiossa pyysin yleisesti palautetta koko vapaaehtoistyön kurssista. Tämän osion halusin eritellä niin, että lukiolaiset ja LNAK:t vastaavat omiin kysymyksiinsä, sillä syyt osallistua kurssille ja odotukset sitä kohtaan olivat erilaiset riippuen siitä, mihin opintoihin vapaaehtoistyön kurssi liittyi.

Kahdeksas kysymys oli suunnattu vapaaehtoistyön kurssia käyneiden ryhmien lukiolaisille ja jaettu viiteen osaan. Käytän samoja ryhmätunnuksia kuin aikaisemmissakin kysymyksissä, mutta kahdeksannen kysymyksen palautetta ovat antaneet ryhmien lukiota käyvät nuoret. Ensimmäisessä osassa pyysin ryhmiltä arvioita vapaaehtoistyön kurssista lukiokurssina. Kurssi koettiin hyväksi ja hyödylliseksi. Kurssi tarjosi vapaaehtoistyöstä kiinnostuneille hyvän mahdollisuuden tutustua siihen. Erityisesti hyväksi ryhmät kokivat sen, että kurssin aikana sai toimia itsenäisesti ja suunnitella omaa työskentelyään. Ryhmät kokivat hyvänä sen, että kurssi tarjosi vastapainoa teoreettiselle lukio-opiskelulle ja mahdollisuuden hankkia työkokemusta.

kysymyksessä kahdeksan kysyin toisena lukiolaisten odotuksia kurssille ja kolmantena oliko kurssi vastannut odotuksiin. Ryhmien odotukset liittyivät ihmisten kohtaamiseen sekä siihen että kurssi olisi mielenkiintoinen. Myös uusia kokemuksia ja tietoa vapaaehtoistyöstä toivottiin kurssilta. Pääosin ryhmien odotukset olivat täyttyneet. Noin puolilla ryhmistä ei ollut odotuksia kurssille.

Kahdeksannen kysymyksen neljäs alakohta kysyi, mikä kurssissa oli ryhmien mielestä ollut hyvää. Ryhmien palautteen mukaan kurssilla hyvää oli itsenäinen työskentelyä ryhmissä, käytännönjakso ja harjoittelu sekä uudet kokemukset, loppujuhla, jossa sai kuulla muiden ryhmien toiminnasta. Ryhmä S3 ei kokenut

kurssilla mitään erityisen hyväksi, S5-ryhmän lukiolaisten mielestä kurssilla oli hyvä ilmapiiri ja oli mukava tehdä hyvää.

Kysymyksen kahdeksan viimeinen alakohdassa pyysin palautetta siitä, mitä ryhmien lukiolaiset haluaisivat kehittää vapaaehtoistyön kurssissa. Ryhmät haluaisivat vapaaehtoistyön kurssille monipuolisempia harjoittelumahdollisuuksia. Palautteen mukaan ryhmät kehittäisivät teoriajaksoa ja lisäisivät käytännönläheisyyttä siihen, sekä tarkentaisivat mentoroinnin ja yhteyshenkilöiden tarkoitusta.

Yhdeksäs kysymys oli suunnattu ryhmien LNAK:ia suorittaville nuorille eli lukiolaisryhmät L1-3 eivät vastanneet näihin kysymyksiin. Yhdeksännen kysymyksen ensimmäinen alakohta pyysi ryhmiä arvioimaan vapaaehtoistyön kurssia LNAK:in kannalta. Ryhmät arvioivat että kurssi oli hyödytön eikä sitä mielletty LNA-koulutukseksi. Palautteen mukaan kurssi hajotti LNAK:ia suorittavien porukan ja haittaavan LNAK:ia suorittavien yhteishenkeä. Yksi ryhmä arvioi kurssin tuovat vaihtelua, mutta kaipasi normaalia koulutusta, mutta ryhmä S5 arvioi vapaaehtoistyön kurssin hyväksi LNAK:in kannalta.

Yhdeksännen kysymyksen toinen alakohta kysyi LNAK:laisten odotuksia vapaaehtoistyön kurssille ja kolmas alakohta että vastasiko kurssi odotuksia. Kolmella ryhmällä ei ollut kovinkaan positiivisia odotuksia kurssille LNAK-kurssina, ja toteutunut kurssi vastasi näitä huonoja odotuksia. Kahden ryhmän odotukset olivat erilaiset, mutta molempien mielestä toteutunut kurssi oli hyvä.

Yhdeksännen kysymyksen neljäs osa pyysi ryhmiä arvioimaan, mikä kurssissa oli hyvää LNAK-kurssina. Hyväksi koettiin käytännönharjoittelu, ryhmähenki ja muut kurssille osallistuvat nuoret. Yhdeksännen kysymyksen viidennessä osassa pyysin ryhmiltä palautetta siitä miten kurssia voisi kehittää LNAK-kurssina. Kaksi ryhmää ei toteuttaisi LNAK4-kurssia enää vapaaehtoistyönkurssin muodossa. Kaksi ryhmää kehittäisi teoriajaksoa. Yhden ryhmän mielestä kurssi oli hyvä sellaisenaan.

### 5.2.5 Vapaaehtoistyön jatkaminen

Palautekyselyn kymmenes kysymys pyysi vapaaehtoistyön kurssille osallistuneita nuoria arvioimaan, aikovatko he jatkaa vapaaehtoistyötä kurssin jälkeen. Neljä ryhmää arvioi, että voisi jatkaa vapaaehtoistyötä tulevaisuudessa, mutta nyt on liikaa muita kiireitä. Kaksi ryhmää jatkaa mahdollisesti vapaaehtoistyön tekemistä samassa paikassa kuin harjoittelun aikana. Yksi ryhmä tuskin jatkaa ja yhdestä ryhmästä osa aikoo joskus vielä jatkaa vapaaehtoistyötä.

### 5.2.6 Sana on vapaa ja palautteen yhteenveto

Lopuksi halusin antaa nuorille mahdollisuuden tuoda omin sanoin esille mieltettään ja ajatuksiaan, sekä antaa sellaista palautetta, jota en mahdollisesti osannut kysyä. Ryhmät kiittävät hienosta kurssista ja mahdollisuudesta päästä kokeilemaan vapaaehtoistyötä. Ryhmän S2 mielestä vapaaehtoistyön kurssi on hiomaton timantti, joka kaipaa kehittämistä, mutta ryhmä toivoo sille jatkoa.

Teoriaopetuksesta saadun palautteen mukaan opetusaiheet itsessään olivat melko hyviä, mutta opetustapa viimeistä, vuorovaikutusta käsittelevää opetusta lukuun ottamatta, liian hidastempoista. Ryhmien palautteesta nousee puute teoriaopetuksen käytännönläheisyydestä, jolloin opetuksen antamat valmiudet harjoittelua varten jäivät melko heikoiksi. Teoriaopetuksen pituus oli sopiva ja yhdessä aikuisten kanssa opiskelu koettiin hyvänä. Pääosin ryhmien palautteen perusteella voidaan todeta, että teoriajakson järjestelyt olivat hyvät ja toimivat. Teoriajakson ja -opetuksen sisältöä täytyy muokata siten, että opetusmenetelmät ovat nuorille suunnattuja ja mahdollisimman käytännönläheisiä.

Ryhmiltä saadun palautteen mukaan nuoret ovat pääosin olleet erittäin tyytyväisiä harjoitteluunsa ja harjoittelupaikkoihinsa. Puolet ryhmistä olisi tarvinnut enemmän tukea ja ohjausta harjoittelun alussa. Päiväkirjan kirjoittamista ryhmät pitivät hyvänä korvikkeena essee-tehtävälle. Päiväkirja koettiin hyväksi, sillä sen avulla sai käydä läpi harjoittelun kokemuksia, mutta kirjoittamisen aikataulu ei toiminut. Ryhmien palaute mentoroinnista oli, ettei sitä koettu tarpeelliseksi.

Ryhmien antaman palautteen mukaan vapaaehtoistyön kurssi oli toimiva lukio-kurssina. Kurssilla erityisesti pidettiin mahdollisuudesta itsenäiseen työskenteleeseen ja vapaaehtoistyön harjoittelusta. LNAK-koulutuksena kurssi ei nuorten palautteen mukaan toiminut, mutta itse vapaaehtoistyön kurssi oli palautteen mukaan kuitenkin hyvä ja kiinnostava. Vapaaehtoistyötä aikoo palautteen mukaan jatkaa suurin osa ryhmistä.

### 5.3 Palautteen vertaaminen aikaisempaan kyselyyn

Vapaaehtoistyön kurssin suunnitteluvaiheessa keväällä 2009 tehtiin kurssille alustavasti ilmoittautuneille Järvenpään lukiolaisille kysely, jossa selvitettiin heidän lähtökohtiaan ja odotuksiaan vapaaehtoistyön kurssille. Kyselyä tehtäessä ei ollut vielä tiedossa, että myös LNAK4-ryhmä osallistuu vapaaehtoistyön kurssille. Kysely toteutettiin Järvenpään lukiolla koulupäivän aikana.

Kyselyyn vastasi 22 lukiolaista, joista 20 on tyttöjä ja 2 poikia. Toteutuneen kurssin palautekyselyyn vastaajista 25 nuoresta 19 on tyttöä ja kuusi on poikaa, eli sukupuolijakauma on muuttunut alkutilanteesta. Silti edelleen suurin osa vapaaehtoistyön kurssille osallistuneista nuorista on tyttöjä, joten tämä tulos vahvistaa jo aikaisemman kyselyn päätelmän siitä, että vapaaehtoistyö kiinnostaa enemmän tyttöjä kuin poikia.

Kolmantena kyselylomakkeessa kysyttiin syytä lukiolaisten alustavaan ilmoittautumiseen vapaaehtoistyön kurssille. Vaihtoehdot kurssille ilmoittautumisen motiiveista muotoiltiin Heli Pruukin (2008) kirjan *Muuta maailmaa* perusteella. Hän kertoo kirjassaan, että suurimmat motiivit alle 20-vuotiailla nuorilla vapaaehtoistyön tekemiseen ovat yhdessä ystävien kanssa tekeminen ja ystävän kanssa toimintaan lähteminen, mutta tärkein motiivi kaikissa ikäryhmissä on kuitenkin halu auttaa. (Pruuki 2008, 10). Monivalintakysymyksessä 15 lukiolaista vastasi ensisijaisen syyn olevan kiinnostus vapaaehtoistyöhön. Toiseksi suurin syy kurssille ilmoittautumiseen oli yhdessä tekeminen, jonka valitsi neljä vastaajaa. Kaksi vastaajaa valitsi suurimmaksi syyksi uusien ihmisten tapaamisen, ja vain yksi vastaaja ilmoitti syyksi halun saada kurssimerkintä. Kyselystä saadut vas-

taukset tukevat Heli Pruukin mainitsemia syitä, miksi nuoret haluavat tehdä vapaaehtoistyötä.

Vapaaehtoistyön kurssin palautekyselyssä ei erikseen kysytty, miksi nuoret osallistuivat kurssille, mutta joistain vastauksista niitä ilmeni. Verraten niihin 15 vastaajaan, jotka olivat alustavasti osallistuneet vapaaehtoistyön kurssille motiivinaan se, että vapaaehtoistyö kiinnostaa, myös monissa toteutuneen kurssin palautteissa oli mainintoja siitä, että nuoret haluavat tutustua vapaaehtoistyöhön tai saada kokemuksia vapaaehtoistyöstä. ”Vapaaehtoistyö kiinnostaa”-motiivia kun tarkastelee nuoren ajatusmaailmasta käsin, voinee esittää olettamuksen siitä, että vapaaehtoistyö käsitteenä ja teoriassa ei ole kiinnostuksen kohteena, vaan vapaaehtoistyössä nuoria kiinnostaa nimenomaan toiminta ja käytäntö. Siis vapaaehtoistyön tekeminen. Pruukia mukaillen tästä voi päätellä, että nuorten motiivi osallistua kurssille on vapaaehtoistyön tekeminen eli halua auttaa. Tätä vahvistaa myös toteutuneen kurssin palautteissa esille tulleet nuorten kokemukset siitä, että omaa tyytyväisyyttä lisää kun huomaa että oma läsnäolo tuo hyvää mieltä muille ja hyvän tekemisestä tulee itsellekin hyvä olo.

Erytisesti osassa LNAK:laisten vastauksista ilmeni että syy osallistua vapaaehtoistyön kurssille oli pakko, sillä vapaaehtoistyön kurssi oli osa heidän neljännen vuoden koulutustaan, joka taas on edellytyksenä tiettyihin työtehtäviin pääsemiselle. Näistä vastauksista kävi myös ilmi, että yksi suurimmista syistä negatiivisille kokemuksille vapaaehtoistyön kurssista oli se, että kurssi ei tukenut LNAK-kurssilaisten ryhmähenkeä. Tämä tukee Pruukin tutkimia motiiveja alle 20-vuotiaiden vapaaehtoistyölle (yhdessä tekeminen, ystävän kanssa toimintaan lähteminen), sillä LNAK eli lapsi- ja nuorisotyön avustajakoulutuksen yksi osa on isostoiminta, joka yksi Suomen suurimpia vapaaehtoistyön muotoja.

Kyselomakkeen neljännessä kohdassa kartoitettiin lukiolaisten kiinnostusta vapaaehtoistyöhön. Kun aikaisemmassa kysymyksessä 15 vastaajaa oli kertonut kurssille osallistumisen syyksi kiinnostuksen vapaaehtoistyöhön, neljännessä kysymyksessä 15 vastaajaa 22:sta ilmoitti vapaaehtoistyön kiinnostavan paljon tai melko paljon, ja jonkin verran vapaaehtoistyö kiinnosti viittä vastaajaa. Yhtä

vastaajaa vapaaehtoistyö ei oikeastaan kiinnosta ja samoin yksi vastaaja ei ollut vastannut kysymykseen lainkaan.

Viides kysymys kartoitti, ovatko lukiolaiset tehneet aiemmin vapaaehtoistyötä ja jos ovat, niin millaista. Vastaukset auttoivat kartoittamaan lukiolaisten valmiuksia vapaaehtoistyöhön sekä kurssin tavoitteiden mukaisesti tarjoamaan lukiolaisille uusia kokemuksia vapaaehtoistyöstä. Vastaajista 15 oli tehnyt aiemmin vapaaehtoistyötä, seitsemällä vastaajista ei ollut kokemusta vapaaehtoistyöstä. Suurin osa vapaaehtoistyötä tehneistä oli toiminut isosena erilaisilla seurakunnan tai kristillisten yhdistysten leireillä. Seurakunnassa tehtävästä vapaaehtoistyöstä kokemusta oli myös LNAK-kurssilaisilla, joten kokemukset vapaaehtoistyöstä olivat samankaltaiset vapaaehtoistyönkurssille osallistuneilla nuorilla.

Alustavasti vapaaehtoistyön kurssille ilmoittautuneiden lukiolaisten odotuksia kysyttiin kuudennessa kysymyksessä. Teoria- ja käytännönjakson odotuksia kysyttiin eri kysymyksillä, tämä siksi että tiedot odotuksista auttoivat kurssin sisältöjen suunnittelussa ja käytännön toteutuksessa. Lukiolaiset odottivat teoriaajaksolta monipuolista tietoa vapaaehtoistyöstä ja sen mahdollisuuksista. Teoriaosuudelta odotettiin leppoisaa, tiivistä ja ytimekästä opetusta, mukavaa yhdessäoloa sekä valmiuksia toimia erilaisten ihmisten kanssa. Myös ulkomailla tehtävä vapaaehtoistyö kiinnosti nuoria. Toteutuneelle vapaaehtoistyön kurssille osallistuneet lukiolaisnuoret olivat odottaneet teoriaajaksolta mielenkiintoista opetusta ja tietoa vapaaehtoistyöstä sekä kokonaisuutena hyvää kurssia.

Käytännönjaksolta vastaajat odottivat saavansa uusia, erilaisia ja silmiä avaavia kokemuksia sekä mielenkiintoista ja opettavaista työtä. He odottivat myös yhdessäoloa, uusien ihmisten tapaamista ja toimimista muiden hyväksi. Vastaajien mielestä oli myös tärkeää kokea iloa vapaaehtoistyöstä. Toteutuneelle kurssille osallistuneet lukiolaisnuoret olivat odottaneet käytännönjaksolta ihmisten kohtaamista ja ilahduttamista sekä uusia kokemuksia ja omaa onnistumista. Lukiokurssia suorittaneiden nuorten palautteesta käy ilmi että kahdeksasta vastanneesta ryhmästä kuuden odotukset olivat täyttäneet pääosin positiivisella tavalla, yhdellä ryhmällä teoriajakso ei ollut vastannut odotuksia mutta ryhmä oli

kurssiin kokonaisuutena tyytyväinen, ja yhden ryhmän odotukset kurssille eivät olleet täyttyneet.

#### 5.4 Mentoreiden palaute

Mentoreilta sain palautetta vapaaehtoistyön kurssin kurssin käytännönjakson harjoittelun alettua ja kurssin loputtua joulukuussa. ”Välipalautetta” keräsin sähköpostilla, jossa kysyin mentorin ja ryhmän kuulumisia. Tähän vastasivat kaikki yhdeksän mentoria. Vapaaehtoistyön kurssin jälkeen pyysin palautetta jälleen sähköpostilla, tähän palauteviestiin vastasi yhdeksästä mentorista neljä.

Välipalautteessa kysyin onko ryhmä ottanut yhteyttä mentoriinsa sovitun aikataulun mukaisesti ja onko yhteydenpito toiminut. Samassa viestissä kysyin vielä ryhmän kuulumisia harjoittelussa. Palautteisiin on merkitty mentorin tunnus (M1-4), jos hän on vastannut myös varsinaiseen palautteeseen. Kahdella mentorilla (M2) yhteydet omiin ryhmiinsä toimivat todella hyvin ja mentorit olivat tyytyväisiä ryhmiensä toimintaan. Kolmella mentorilla (M4) oli yhteys ryhmään, mutta yhteydenpito mentorien ja ryhmien välillä ei ollut kovinkaan kovinkaan vilkasta, osin johtuen ryhmien harjoitteluiden luonteesta. Mentorit olivat kuitenkin tyytyväisiä tilanteeseen ja ryhmiinsä. Kolme mentoria (M1 ja M3) olivat saaneet yhden viestin ryhmältään ja yksi mentoreista ei ollut saanut viestiä ryhmältään ollenkaan.

Varsinaisen palautekyselyn lähetin mentoreille sähköpostilla tammikuussa. Palautesähköpostissa kerroin ensin että palaute kerätään ensisijaisesti vapaaehtoistyön kurssin kehittämiseksi ja että tulen käyttämään vastauksia nimettöminä opinnäytetyössäni. Kysymykset olivat ilman vastaus vaihtoehtoja, eli niihin sai vastata omalla tyylillään ja lisätä sellaisia asioita, joita en mahdollisesti olisi osannut kysyä. Selkeyden vuoksi nimeän neljä palautesähköpostiin vastannutta mentoria tunnuksilla M1-4. Ensimmäinen kysymys mentoreille oli, että millaisia odotuksia heillä oli vapaaehtoistyön kurssin mentorina toimimiselle ja toinen kysymys oli, vastasiko mentorointi odotuksia. M1 vastasi, että hän odotti mentorinnilta sitä, että olisi voinut antaa vielä toteutunutta enemmän omia kokemuk-

siaan ja ammattiosaamistaan mentoroitavan ryhmän käyttöön, hän odotti myös enemmän kanssakäyntiä ryhmän ja mentorin välillä. M2 odotti mentoroinnilta uutta oppimiskokemusta ja keinoa tutustua internetin välityksellä tapahtuvaan tukemiseen, hänen odotuksensa täyttyivät ja kommunikointi mentorin ja ryhmän välillä toimi hyvin. M3 ja M4 eivät osanneet odottaa mentoroinnilta mitään, sillä kokemus oli molemmille ensimmäinen. Mentorin M3 ryhmä oli innostunut vapaaehtoistyönkurssista, ja tämä lisäsi myös mentorin motivaatiota. Mentorin M4 ryhmä ei ottanut mentoriinsa yhteyttä kuin kerran.

Kolmantena palautteessa kysyttiin millaisena mentorit kokivat mentoroinnin. M1 koki mentoroinnin hyvänä ja M2 mielenkiintoisena. M3 koki välillä riittämättömyyden tunnetta, sillä hänen ryhmänsä oli hyvin valmistautunut ja raportoi kokemastaan perusteellisesti, kokemuksena mentorointi oli hänelle mielenkiintoinen. M4 koki että olisi mielellään osallistunut enemmänkin ryhmän toimintaan ja on kiinnostunut mentoroimaan uudestaan, jos tilaisuus tulee.

Palautteen neljännessä kohdassa kysyttiin mikä oli mentoroitava ryhmä ja että toimiko yhteys mentorin ja ryhmän välillä. Nimettömyyden takaamiseksi mentoroitavan ryhmän nimeä koskenut osa on poistettu. M1:n ja ryhmän yhteys toimi, mutta ryhmä ei lähettänyt montakaan viestiä mentorilleen. M2:n ja ryhmän yhteydenpito sujui hyvin. M3:n ja ryhmän välinen yhteys ei toiminut aluksi, mutta kun yhteydenpito saatiin käyntiin, se toimi hyvin ja ryhmä raportoi mentorilleen kattavasti. M4:n ja ryhmän välinen yhteys toimi, mutta ryhmä ei lähettänyt viestejä mentorilleen kuin kerran.

Viidennessä kysymyksessä pyysin mentoreilta palautetta siitä, miten he kehittäväsivät mentorointia. M1 kehittäisi mentorin käyttöä aktiivisemmaksi, siten että ryhmän ja mentorin välillä olisi enemmän yhteydenpitoa. Myös M2 kehittäisi ryhmän ja mentorin välistä yhteydenpitoa, sillä hän kokee että ryhmä saa mentorin avulla peilattua omaa toimintaansa, samoin M4. Mentori M3 olisi kaivannut enemmän tietoa esimerkiksi mentoroinnin tavoitteista.

#### 5.4.1 Mentoreiden palautteen vertaaminen

Mentoreiden palautteesta nousee tarve kehittää mentorointia, jotta ryhmän ja mentorin välinen yhteys saataisiin toimivammaksi. Aktiivinen ja toimiva mentorointi voisi auttaa ryhmää peilaamaan omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan mentorin avulla. Mentoreina toimineet aikuisopiskelijat olivat motivoituneita ja kiinnostuneita tehtävästä ja ryhmistä. Nuorten pienryhmien palaute mentoroinnista oli, että he eivät kokeneet mentorointia tarpeellisena omalle ryhmälleen. Myös lähes kaikilla ryhmillä oli vaikeuksia yhteydenpidossa mentorin kanssa, sama ajatus siis, joka nousee myös mentoreiden palautteesta. Oma kokemukseni mentoroinnista oli, ettei se sellaisenaan ollut toimivaa ja että alussa oli liikaa ongelmia yhteyksien saamisessa ryhmien ja mentoreiden välille.

#### 5.5 Yhteistyöverkoston tekemä arviointi

Vapaaehtoistyön kurssin toteuttaneet yhteistyötahot eli Järvenpään lukion lehtori Mattila, Järvenpään seurakunnan diakonit Jyrä ja Härkönen sekä Diakoniammattikorkeakoulusta opettaja Heini Kapanen ja opiskelija Mira Ohvo tekivät omalta osaltaan arviointia koko kurssin toteutuksen ajan. Arviointia tehtiin syksyn 2009 aikana havainnoimalla kurssin tapaamisissa, sähköpostitse sekä palavereissa. Tämä mahdollisti työtapojen kehittämisen jo kurssin aikana.

##### 5.5.1 Yhteistyöverkoston palaverit

Syksyn 2009 aikana pidettiin kolme palaveria. Elokuussa eli muutama viikko ennen kurssin alkua pidetyssä palaverissa käytiin läpi vapaaehtoistyön kurssin suunnitelma ja ensimmäisen tapaamiskerran sisältö. Palaverissa sovittiin ensimmäiseen tapaamiskertaan liittyviä käytännön asioita, kuten että nuorille annettavat tunnukset OppiMappiin ovat ryhmäkohtaisia ja nuorille jaetaan kurssin lukujärjestys paperilla, johon on myös kirjattu kurssin aikuisten yhteystiedot. Palaverissa päätettiin myös jättää yksi harjoittelupaikka-vaihtoehto pois kurssilta käytännön syiden takia. Tässä kohtaa ei ollut vielä tiedossa kuinka monta nuorta vapaaehtoistyön kurssille tulee, sillä LNAK-kurssilaisten ilmoittautuminen oli

viikko palaverin jälkeen. Tässä vaiheessa kurssilaisten määrä vaikutti lähinnä siihen, että riittääkö kaikille harjoittelupaikkoja käytännönjaksolle. Harjoittelupaikkoja oli saatu keväällä niin, että yli 40 nuorelle oli tilaa harjoittelupaikoissa eikä kurssin osallistujamäärän arvioitu ylittävän tuota lukua. Myöskään sitä ei tiedetty vielä, että saadaanko kurssille tarpeeksi mentoreita. Tähän oli varauduttu sopimalla, että ryhmien päiväkirjamerkintöjä lukevat kurssin vetäjät – eli Antti Mattila, Hanna Jyrä ja Mira Ohvo – toimivat tarvittaessa myös mentorin roolissa.

Seuraava palaveri pidettiin teoriaopetuksen jälkeen lokakuussa. Tässä palaverissa käytiin läpi kokemuksia ja nuorilta kuultua palautetta teoriajaksosta ja erityisesti teoriaopetuksesta. Nuorten palautteen perusteella vapaaehtoistyön peruskurssi toimi teoriaopetuksena pääosin hyvin, mutta seuraavalle vapaaehtoistyön kurssille opetusmetodeja ja teemoja tullaan muuttamaan nuorille sopivammiksi. Palaverissa käytiin läpi seuraava kurssitapaaminen, joka oli harjoittelun aloituskerta, sekä tulevaa harjoittelujaksoa. Teoriajakson poissaolojen korvaamisesta tehtiin yhteinen päätös, samoin sovittiin miten toimitaan poissaolojen suhteen käytännönjaksolla. Päätösjuhlan osalta tehtiin ryhmien tuotoksia koskeva ohjeistus.

Viimeinen palaveri pidettiin harjoittelun lopussa. Palaverissa käytiin läpi ryhmien kuulumiset harjoittelun, päiväkirjojen, mentoroinnin ja päätösjuhlan tuotoksen osalta ja jouduttiin toteamaan että yhden ryhmä ei tulisi saamaan kurssisuorituksia. Muutamilla nuorilla oli poissaoloja, ja heidän osaltaan päätettiin että jos niitä ei korvata, he eivät saa kurssia suoritettua. Olin käynyt tapaamassa erään järjestön edustajia, jotka olivat kiinnostuneita toteuttamaan vastaavanlaista kurssia yhdessä Helsingin lukioiden kanssa ja kerroin tapaamisesta palaverissa. Päätösjuhlan suunnitelmat tarkistettiin ja päätettiin vastuualueet juhlaa varten. Palautekyselyn osalta sovittiin että se laitetaan OppiMappiin ja päivä, johon mennessä ryhmien tulee vastata siihen.

## 6 VAPAAEHTOISTYÖN KURSSIN KEHITTÄMINEN

Tässä osiossa esittelen niitä ajatuksia ja kehittämisideoita, joita on nuorilta, mentoreilta ja yhteistyötahoilta kerätyn palautteen sekä oman havainnoinnin perusteella saatu.

Vapaaehtoistyön kurssin runko noudattaa samoja linjoja Kohtaamisia-kirjassa esitellyn nuorten lähimmäispalvelun kurssin kanssa. Lähimmäispalvelun kurssin teoriaosuus sisältää 3-5 tapaamiskertaa ja pääpaino on itse toiminnassa. Kurssi tähtää vanhusten ystävöimintaan. Toiminnan aikana lähimmäispalvelun kursilla käydään ohjauskeskusteluja, joiden tarkoitus on olla nuoren tukena ja keino nuorille jakaa kokemuksiaan. Tämä oli vapaaehtoistyön kurssilla toteutettu päiväkirjan ja mentoroinnin muodossa. Toiminnan aikana lähimmäispalvelun kurssilla nuorten on tarkoitus työskennellä itsenäisesti ja oman aikataulunsa rakentaen. Tällä tavoin toimittiin myös vapaaehtoistyön kurssilla. Kurssien yhtymäkohtia ovat myös käytännön toimintaa koskevan sopimuksen laatiminen ja lopussa järjestettävä päätösjuhla. (Liljendahl & Viljanen 2009, 14-37.)

Nuorten palautekyselyn vastauksista käy ilmi, että erityisesti hyväksi koettuja asioita vapaaehtoistyön kurssilla olivat käytännön harjoittelu sekä itsenäinen toimiminen ryhmissä. Vapaaehtoistyön kurssin suunnittelun aikana tehty päätös kurssin käytäntöpainotteisuudesta ja ryhmien itsenäisestä työskentelystä harjoittelun aikana ovat olleet onnistuneita. Tätä johtopäätöstä tukee sekä vapaaehtoistyönkurssille osallistuneiden nuorten palaute että kokemukseen pohjautuva kirjallisuus.

Vapaaehtoistyön kurssin teoriaopinnot yhdessä aikuisten kanssa olivat antaneet nuorille uusia näkökulmia. Tämä todettiin sekä nuorten palautteen että yhteistyötahojen havaintojen perusteella. Kurssille osallistuneet nuoret kaipaivat kuitenkin harjoittelupaikka-kohtaista ja käytäntöön valmistavaa opetusta. Yhteistyötahojen kehitysehdotuksista ensimmäinen oli, että teoriaopetukseen voisi lisätä yhden opetuskerran. Tähän opetukseen osallistuisivat vain nuoret ja siinä valmistauduttaisiin harjoittelujaksoon käytännön harjoitusten avulla. Tämän ehdo-

tuksen ongelmana on että se voi viedä aikaa varsinaisesta harjoittelusta tai joltain muuta voidaan joutua jättämään pois opetuksen toteuttamiseksi. Toinen kehitysehdotus oli, että käytännönjakson harjoittelupaikkoihin tehtäisiin tutustumiskäynti. Mentori vierailisi yhdessä ryhmän kanssa harjoittelupaikassa. Tätä suunnitelmaa tukisi myös Kohtaamisia -kirjan mukainen kurssisuunnitelma, johon on sisällytetty tutustumiskäynti (Liljendahl & Viljanen 2009, 29). Tutustumiskäynti loisi jatkumon teoriaopetuksesta käytännön harjoitteluun, eivätkä ne jäisi irrallisiksi toisistaan. Tätä voisi tukea varaamalla aikaa ryhmälle ja mentorille harjoittelun suunnitelman tekemiseen. Tällöin ryhmällä olisi aikuinen tukena suunnitelman laatimisessa ja ryhmä voisi peilata ideoitaan mentorin kokemuksen avulla.

Mentorin ja ryhmän konkreettinen yhdessä tekeminen saattaisi parantaa ja selkeyttää myös mentoroinnin tarkoitusta. Mentoreiden palautteesta noussut toive aktiivisemmasta mentoroinnista toteutuisi tutustumiskäynnin kautta. Ryhmän ja mentorin välisen yhteydenpidon sujuvuus voisi parantua, kun ryhmä ja mentori tapaavat ja pääsevät luomaan suhdetta toisiinsa kasvokkain eikä vain sähköpostin välityksellä, jolloin osapuolet jäävät ehkä vieraiksi toisilleen. Tutustumiskäynti ja kasvokkainen tapaaminen voisivat helpottaa yhteyden muodostamista, tai ainakaan mahdolliset alkuvaikeudet eivät vaikuttaisi niin paljoa.

Vapaaehtoistyön kurssin aikuisten ja ryhmän välisenä yhteydenpitovälineenä toiminut päiväkirja kaipaa kehittämistä. Toteutuneen kurssin aikana vain muutamien ryhmän päiväkirjamerkinnot täyttivät tavoitteen siitä, että aikuinen pystyy seuraamaan ryhmän tekemisiä ja puuttumaan mahdollisiin epäkohtiin. Tämä on tärkeää, jotta vapaaehtoistyön kurssista vastaavat aikuiset voivat taata nuorten turvallisuuden harjoittelun aikana.

Vapaaehtoistyön kurssin saama huomio mediassa ei ollut niin laajaa kuin olisi toivottu, sillä mediahuomiota saatiin lähinnä paikallislehtitasolla, kun tavoite oli kansallisella tasolla. Tavoite positiivisesta julkisuudesta nuorille täyttyi, sillä kurssista ja nuorista kirjoitetut lehtiartikkelit olivat positiivisia ja kannustavia. (LIITE 2 ja 3)

Kolmikannan yhteistyötahot käsittelivät omia kokemuksiaan ja antoivat palautetta vapaaehtoistyön kurssin päättymisen jälkeen järjestetyssä palaverissa. Luki-on lehtori välitti palaveriin rehtorin terveiset; rehtori oli tyytyväinen toteutuneeseen kurssiin. Järvenpään lukio edustajineen oli osaltaan tyytyväinen vapaaehtoistyön kurssiin lukiokurssina, ja se tulee saamaan jatkoa. Tämä on paras palaute, minkä kurssi voi saada. Vapaaehtoistyön kurssi suunniteltiin alun perin lukiokurssiksi, ja sen uudelleenjärjestäminen tarkoittaa, että kurssin suunnittelu ja toteutus on ollut toimivaa ja täyttänyt vaatimukset.

Järvenpään seurakunta ei aio jatkaa LNAK4-kurssia vapaaehtoistyön kurssin muodossa. Isoskoulutukseen osallistuneet nuoret eivät olleet motivoituneita itsenäiseen työskentelyyn, jota kurssi vaati. Vapaaehtoistyön kurssilla lukiolais-ten ja LNAK4-kurssilaisten sekoittuminen häytti LNAK4-ryhmän keskinäistä ryhmähenkeä, joka on yksi motivaatiotekijä nuorten saamiseksi vapaaehtoistyöhön (Pruuki 2008, 10; Liljendahl & Viljanen 2009, 8-9). Nuorilta kuultu ja kerätty palaute tukee tätä päätöstä, samoin omat havainnot. Vapaaehtoistyön kurssille osallistuneet LNAK:ia suorittavat nuoret olivat pääosin tyytyväisiä kurssiin itseensä, mutta LNAK4-kurssina vapaaehtoistyön kurssi oli monen mielestä turhauttava. Jotta vapaaehtoistyö on nimensä mukaisesti vapaaehtoista, on tärkeää, että kurssille osallistuvat nuoret haluavat tehdä ja ovat kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 36).

Diakonia-ammattikorkeakoulu toivoi yhteistyön jatkuvan vapaaehtoistyön kurssin osalta. Kurssin valmisteluun ja toteutukseen etsittiin uutta opiskelijaa, joka mahdollisesti voisi jatkaa Työ, työyhteisöt ja johtaminen -opintokokonaisuuden hankkeen opinnäytetyökseen. Vapaaehtoistyön kurssin valmisteluun saatiin opiskelija keväälle 2010, mutta hän ei jatkanut hankettaan opinnäytetyöksi. Oman kokemukseni ja saamani palautteen perusteella totean, että vapaaehtoistyön kurssia täytyy vielä kehittää, jotta se täyttäisi asetetut tavoitteet täysin. Toteutunut vapaaehtoistyön kurssi oli pääosin onnistunut ja se tarjosi nuorille mahdollisuuden tutustua, oppia ja saada kokemuksia vapaaehtoistyöstä.

## 7 KOKONAISARVIOINTI JA POHDINTA

Vapaaehtoistyön kurssi suunniteltiin lukiokurssiksi. Kurssin tavoitteena oli tuoda vastapainoa teoreettiselle lukio-opiskelulle ja tutustuttaa nuoria vapaaehtoistyöhön sekä antaa heille valmiudet löytää oma tapansa tehdä sitä. Lukiokurssina vapaaehtoistyön kurssi on mielestäni toimiva. Kurssi täytti tavoitteen tarjoamalla nuorille mahdollisuuden tutustua vapaaehtoistyöhön sekä teoreettisen opetuksen että käytännön kokemuksen avulla. Kurssin aikana nuoret oppivat teorian kautta ja toisiltaan erilaisista tavoista tehdä vapaaehtoistyötä. Lisäksi nuoret saivat valita itselleen sopivimman paikan ja tavan harjoitella vapaaehtoistyötä kurssin aikana. Nuorten palautteiden perusteella vapaaehtoistyön kurssi on antanut kokemuksen erilaisesta lukiokurssista. Kurssi kiinnosti nuoria, sillä kurssilla pääsi tekemään vapaaehtoistyötä käytännössä. Vapaaehtoistyön kurssi siis täytti tavoitteen olemalla vastapainona teoreettiselle lukio-opiskelulle. Palautteista tulee ilmi myös, että vapaaehtoistyön harjoittelu on mahdollistanut sekä uusien kokemusten että työkokemuksen saamisen, joka oli yksi kurssin tavoitteista. Kurssin toteutusta täytyy kuitenkin kehittää käytännön seikkojen osalta. Erityisesti turvallisuuteen on kiinnitettävä enemmän huomiota. Vaikka kurssia suunniteltaessa nuorten henkinen ja fyysinen turvallisuus oli erittäin tärkeä osa tehtyjä ratkaisuja, kurssin aikana turvallisuus ei toteutunut mielestäni tavoitteiden mukaisesti. Nuorten turvallisuutta kurssin aikana yritettiin taata muun muassa riittävän ohjeistuksen, päiväkirjan, mentoroinnin ja pienryhmissä työskentelyn avulla. Turvallisuuden takaaminen ei onnistunut toivotulla tavalla, sillä turvallisuutta takaavat keinot eivät toimineet kurssin aikana niin kuin oli suunniteltu.

Mentoroinnin tarkoitus oli olla yksi tekijä turvallisuuden takaamisessa nuorten harjoittelun aikana. Mentoroinnin tavoitteena oli tarjota keino purkaa kokemuksia ja ajatuksia sekä toimia "palohälyttimenä" eli reagoida kun ryhmä tarvitsee apua. Mentoroinnin ohjeistuksessa korostettiin kuitenkin ehkä liikaa mentorien roolia ongelmatilanteissa. Ryhmien palautteesta nousee ajatus siitä, että mentoointi ei ollut tarpeellista heille itselleen, sillä ryhmillä ei ollut sellaisia ongelmia, jossa he olisivat tarvinneet mentorin apua. Mentoroinnin tarkoitusta ja mentorin

roolia tulisi siis selventää vastaamaan enemmän kanssakulkijaa kuin ongelman ratkaisijaa. Päiväkirjaa lukeneen aikuisen ja mentorin rooleja pitäisi myös eriyttää toisistaan, sillä osa ryhmistä koki että nämä menevät päällekkäin, ja ryhmistä tuntui turhauttavalta lähettää päiväkirjateksti myös mentorille. Tätä voisi kehittää jopa siten, että päiväkirja ja mentorointi erotettaisiin toisistaan kokonaan. Kokemukseni mukaan alun vaikeudet yhteyden saannissa ryhmän ja mentorin välillä vaikuttivat myös sen jälkeiseen yhteydenpitoon. Tämän takia olisi tärkeää saada myös mentorin ja ryhmän välinen yhteys toimimaan heti alusta pitäen. Mentoreiden tarpeellisuus on myös kyseenalaistettava. Kurssi on mahdollista toteuttaa ilman mentoreita. Mentoroinnin pois jättäminen voisi auttaa nuoria keskittymään paremmin muihin tehtäviin. Ajan riittämisestä huolestuneet lukion opiskelijat voisivat käyttää mentoroinnista vapautuneen ajan täten paremmin hyödykseen. Turvallisuuden takaamista voisi parantaa nuorten keskittyminen pelkästään päiväkirjaan ja sen ohjeiden mukaiseen kirjoittamiseen. Päiväkirjan tavoitteena oli olla sekä kirjallinen tuotos että kommunikointiväline kurssista vastaavan aikuisen ja ryhmän välillä harjoittelun aikana. Kun tämä ryhmän ja aikuisen välinen yhteys toimii, saa aikuinen tietoa ryhmän kokemuksista ja harjoittelun kulusta siten, että pystyy takaamaan nuorten turvallisuuden yhteistyössä harjoittelupaikan yhteyshenkilön kanssa.

LNAK4-koulutuksena vapaaehtoistyön kurssi ei tällaisenaan ollut toimiva. On mahdollista kuitenkin muokata kurssia siten, että se toimisi osana isoskoulutusta tai myös Järvenpään seurakunnan lapsi- ja nuorisotyön avustajakoulutuksen kaltaisia laajempia koulutuskokonaisuuksia. Vapaaehtoistyön kurssia tulisi muokata siten, että kurssisuunnitelma tehdään nimenomaan isoskoulutettavia nuoria varten. Tällöin tärkeää on ottaa huomioon ryhmähenki, ystävien tärkeys, isoskoulutuksen vapaaehtoisuus ja tarkoitus. Osana isoskoulutusta vapaaehtoistyön kurssista ei tarvita kirjallista suoritusta. Isoskoulutettavien kanssa kurssi voisi olla myös pidempi, ja kestää koko lukuvuoden läpi. Tällöin harjoittelumahdollisuudet yhdelläkin ryhmällä voisivat olla monipuolisempia ja kurssin voisi liittää ajankohtaisiin tapahtumiin, kuten yhteisvastuukeräykseen. Vapaaehtoistyön kurssi voisi toimia osana toisen vuoden isoskoulutusta. Yhdessä seurakunnan muiden työmuotojen, kuten lapsi- ja perhe- sekä diakoniatyön kanssa

toteutettuna kurssi tutustuttaisi nuoria paitsi vapaaehtoistyöhön, mutta myös omaan seurakuntaan laajemmin. Nuorisotyössä ja isoskoulutuksessa mukana olevat nuoret näkisivät eri työmuotoja, työntekijöitä ja toimintamuotoja. Oma seurakunta tulisi tutummaksi. Tämä voisi olla myös edesauttavana tekijänä siinä, että yhä useampi nuori kokisi seurakunnan asiat omakseen ja haluaisi vaikuttaa niihin joko välillisesti vaalien kautta tai suoraan asettumalla ehdokkaaksi.

Huolimatta vapaaehtoistyön kurssin epäonnistumisesta LNAK:na, kurssi itsessään sujui hyvin. Osallistujia kurssilla oli riittävästi ja jokaiselle ryhmälle riitti harjoittelupaikkavaihtoehtoja, sillä muutama paikka jäi ylikin. Kaikki kurssin suunnitelmaan kuuluneet osat pystyttiin toteuttamaan aiotun mukaisesti: tapaamiset, teoriaopetus, harjoittelu ja päätösjuhla. Vapaaehtoistyön kurssi pysyi suunnitelmassa aikataulussa alusta loppuun saakka.

Vapaaehtoistyönkurssin suunniteluun ja toteutukseen osallistuneet tahot, lukio, seurakunta ja Diakonia-ammattikorkeakoulu, toimivat tiiviissä yhteistyössä kurssin järjestämiseksi. Suunnitteluvaiheessa ongelmia yhteistyössä aiheuttivat tietokatkokset, mutta niiden selvittyä yhteistyö jatkui hyvänä. Työntekijävaihdokset kurssin toteutuksen aikana eivät haitanneet kurssin toteuttamista tai yhteistyötä sen suuremmin. Toimiva yhteistyö eri tahojen välillä mahdollisti vapaaehtoistyön kurssin kaltaisen uuden hankkeen toteuttamisen ja kokeilun. Yhteistyötä tehtiin hyvässä ja luottamuksellisessa ilmapiirissä kurssin toteutuksen aikana.

Vapaaehtoistyön kurssin kannalta yhteistyötahot olivat varsin toimivat. Lukio tarjosi mahdollisuuden vapaaehtoistyön kurssin toteuttamiselle ja selkeän tarpeen, johon kurssin tulisi vastata. Lukiolta saatiin myös tiloja tapaamisille ja oppimisalusta kurssilaisten käyttöön. Seurakunnalla oli hallussaan tietoa ja kokemusta vapaaehtoistyöstä, jota pystyttiin hyödyntämään sekä suunnitteluvaiheessa että toteutuksessa. Seurakunnan työalat osallistuivat kurssin järjestämiseen eri tavoin, diakoniatyö toteutti kurssia ja vastasi teoriaopetuksesta, nuorisotyö oli LNAK:n kautta mukana, ja lapsi- ja perhetyö sekä diakoniatyö harjoittelupaikkavaihtoehtoina. Diakonia-ammattikorkeakoulu toi vapaaehtoistyön kurssin järjestämiseen oman osaamisensa sosiaalialalla. Koska pääosin suunnittelu

sekä osin myös toteutus ja arviointi tehtiin pääosin opiskelijoiden työnä, ei vapaaehtoistyönkurssi vienyt varsinaisilta työntekijöitä työaikaa niin paljoa. Tämä saattoi mahdollistaa niinkin monen toimijan mukana olon kurssilla. Työntekijäresurssien lisäksi vapaaehtoistyön kurssi ei vaatinut suuria investointeja, sillä kurssilla hyödynnettiin jo olemassa olevia asioita, kuten seurakunnan peruskurssia teoriaopetuksena.

Ammatillisen kehittymisen kannalta vapaaehtoistyönkurssi antoi paljon. Työskentelin osana moniammatillista ryhmittymää. Ammatillaiset edustivat lukiota, seurakunnan diakoniatyötä sekä ammattikorkeakoulua. Vapaaehtoistyön kurssin harjoittelupaikkojen kautta pääsin tutustumaan vielä moninaisemmin sosiaali- ja terveysalan toimijoihin. Harjoittelupaikat edustivat hyvin todennäköisiä sosiaali- tai kirkon alalla työskentelevän yhteistyötahoja. Kirkon alalla seurakunnan diakoniatyö on luonnollinen yhteistyökumppani nuorisotyönohjaajalle esimerkiksi rippikoulua toteutettaessa. Lapsi- ja perhetyö on usein ollut nuorelle ensimmäinen yhteys seurakuntaan, ja nuorisotyön voi nähdä tämän jatkona lapsi- ja perhetyössä tehdylle työlle. Yksityinen ja julkinen vanhusten hoidon toimija mahdollisti tutustumisen sosiaalialaan laajemmin. Vain suoraan nuorisotyöhön liittyvien toimijoiden huomioiminen ammatillisen kasvun kannalta kaventaisi omaa ammatillista näkökulmaa. Kun työskentelee nuorten parissa, täytyy huomioida myös nuoren taustat. Perhe, millainen se ikinä onkaan, vaikuttaa nuoreen ja hänen ajatuksiinsa ja kokemuksiinsa. Yhteistyötahojen kautta pääsin myös seuraamaan työtapoja julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla.

Vapaaehtoistyön kurssin kautta pääsin suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa lukioikäisille nuorille, siis kohderyhmälle, jonka kanssa työskentelyyn myös koulutukseni tähtää. Yhteistyötahona seurakunta mahdollisti tutustumisen nuorten kanssa työskentelyyn diakoniatyön näkökulmasta. Tämä innosti myös minua kehittämään seurakunnan sisällä työalariajoja ylittävää yhteistyötä, kun vapaaehtoistyön kurssilla yhteistyössä olivat diakoniatyö ja isokoulutus eli nuorisotyö. Seurakunnissa usein työalat toimivat hyvin erillään toisistaan vaikka niillä olisi paljon tarjottavaa toisilleen. Vapaaehtoistyön kurssin kautta pääsin tutustumaan nuorten ajatuksiin seurakunnassa tehtävästä nuorisotyöstä, erityisesti

isokoulutuksesta. Lukio yhteistyötahona mahdollisti tutustumisen koulumaailmaan ja nuorten kokemuksiin siellä. Koulu on iso osa nuorten elämää ja opintojen parissa he yleensä viettävät suurimman osan arjestaan. Tätä kokemusta koulumaailmasta voin hyödyntää tulevaisuudessa omassa ammatissani, sillä vapaaehtoistyön kurssilla toimineen yhteistyön kautta sain ideoita siitä, miten seurakunnan ja koulun yhteistyötä voisi kehittää. Joskus koulu ja seurakunta toimivat jopa vastakkain samoissa tehtävissä ja samaa päämäärää tavoitellessaan.

Syksyllä 2010 pääsin hyödyntämään opinnäytetyön kautta saatua tietoa. Seurakunnan työntekijänä olin mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kunnan, seurakunnan ja järjestöjen yhteistyössä järjestämää vapaaehtoistyön kurssia. Tämä kurssi oli suunnattu nuorten parissa vapaaehtoistyötä tekeville aikuisille. Opinnäytetyö-kokemuksesta oli hyötyä, kun tässä moniammatillisessa yhteistyöryhmässä suunniteltiin kurssin sisältöä. Kurssi oli rakenteeltaan samankaltainen kuin vapaaehtoistyön kurssilla teoriaopintoina käytetty Järvenpään seurakunnan vapaaehtoistyön peruskurssi. Tällä kurssilla osallistuin ammattilaisena myös opetuksellisiin tehtäviin.

## LÄHTEET

- Burman, Risto 2010. Koulujen ja oppilaiden vapaaehtoistoiminta. Kansalaisareena ry. Viitattu 27.1.2011. [http://www.kansalaisareena.fi/Koulujen\\_ja\\_oppilaiden\\_vapaaehtoistoiminta.pdf](http://www.kansalaisareena.fi/Koulujen_ja_oppilaiden_vapaaehtoistoiminta.pdf).
- Eduskunta 2010. Vapaaehtoistoiminnan lisääminen osaksi perusopetusta. Kirjallinen kysymys 574/2010 vp. Viitattu 30.1.2011. [http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk\\_574\\_2010\\_p.shtml](http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_574_2010_p.shtml).
- Enemmän kuin työmuoto 2006. Vapaaehtoistoiminta kirkossa. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2006:3. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Europa i.a. Euroopan vapaaehtoistoiminnan vuosi 2011. Viitattu 26.11.2011. <http://europa.eu/volunteering/fi/press-media>.
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä, Riitta 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnissa ja järjestöissä. Helsinki: Edita Oyj.
- Järvenpään lukio i.a. Viitattu 18.2.2011. <http://jarvenpaanlukio.fi/>
- Järvenpään seurakunta i.a. LNAK – mikä se on? Viitattu 15.2.2011. <http://www.jarvenpaanseurakunta.fi/nuoret/isoskoulutus.asp>
- Kajanto, Anneli 2004. Sivistys. Anne Yeungin väitös: suomalaisilla suuri potentiaali vapaaehtoistyöhön. Viitattu 16.11.2010. [http://www.sivistys.net/oppia\\_ika\\_kaikki/anne\\_yeungin\\_vaitos\\_\\_suomalaisilla\\_suuri\\_pontentiaali\\_vapaaehtoistyohon.html](http://www.sivistys.net/oppia_ika_kaikki/anne_yeungin_vaitos__suomalaisilla_suuri_pontentiaali_vapaaehtoistyohon.html).

Kasari, Juha 2006. Vapaaehtoistyö kasvatuksessa. Teoksessa Enemmän kuin työmuoto. Vapaaehtoistoiminta kirkossa. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2006:3. Helsinki: Kirkkohallitus.

Kirkkohallitus, kasvatus ja nuorisotyö. i.a. Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia 2010. Viitattu 10.2.2011. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/DB8AD56233446FFAC2257831003118AA/\\$FILE/lapsi\\_ ja\\_nuorisotyon\\_strategia04.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/DB8AD56233446FFAC2257831003118AA/$FILE/lapsi_ ja_nuorisotyon_strategia04.pdf).

Kirkkojärjestys 1991 /1055, 8.11.1991 v. 1993. Viitattu 30.1.2011. [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055?search\[type\]=pika&search\[pika\]=kirkkoj%C3%A4rjestys](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055?search[type]=pika&search[pika]=kirkkoj%C3%A4rjestys).

Kirkkolaki 1993/1054, 26.11.1993. Viitattu 30.1.2011. [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054?search\[type\]=pika&search\[pika\]=kirkkolaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054?search[type]=pika&search[pika]=kirkkolaki).

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2007–2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:41. Helsinki: Opetusministeriö. Viitattu 29.1.2011. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm41.pdf?lang=fi>.

Lemberg, Robert 2006. Seurakuntalaisten kirkko. Teoksessa Enemmän kuin työmuoto. Vapaaehtoistoiminta kirkossa. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2006:3. Helsinki: Kirkkohallitus.

Liljendahl, Tarja & Viljanen, Anne 2009. Kohtaamisia. Nuorten lähimmäispalvelun kurssi. Helsinki: Kirkkopalvelut ry.

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Määräys 33/011/2003. Opetushallitus. Viitattu 29.1.2011.

[http://www.oph.fi/download/47345\\_lukion\\_opetussuunnitelman\\_perusteet\\_2003.pdf](http://www.oph.fi/download/47345_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2003.pdf).

Malkavaara, Mikko 2007. Suomalaisen diakoniatyön taustat ja nykytilanne. Teoksessa Latvus, Kari & Elenius, Antti (toim.) Auttamisen teologia. Helsinki: Kotimaa-yhtiöt.

Markkula, Pirjo 2005. Kristillissosiaalinen työ, kansalaisaktivismi ja naiset 1800-luvulla. Teoksessa Yeung, Anne Birgitta & Nylund, Marianne (toim.) Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10. Helsinki: Kirkkohallitus.

Porkka, Jouko 2009. Rippikoulusta seurakunnan vapaaehtoistyöhön – Isoleksi haluamisen motiivit ja odotukset. Teoksessa Innanen, Tapani & Niemelä, Kati (toim.) Rippikoulun todellisuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Pruuki, Heli 2008. Muuta maailmaa. Hämeenlinna: Lasten Keskus.

Seppänen-Järvelä, Riitta 2004. Prosessiarviointi kehittämissuunnitelmassa. Opas käytäntöihin. Helsinki: Stakes. Viitattu 27.1.2011. [http://groups.stakes.fi/NR/rdonlyres/2C41CB87-6134-4C94-8D1B-46CD906C3B33/0/Arviointiraportteja4\\_04.pdf](http://groups.stakes.fi/NR/rdonlyres/2C41CB87-6134-4C94-8D1B-46CD906C3B33/0/Arviointiraportteja4_04.pdf).

Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. Meidän kirkko strategia 2015. Viitattu 30.1.2011. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/Meidan\\_kirkko\\_strategia2015.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf).

- Toivanen, Marja-Leena 2004. Lapsi- ja nuorisotyön strategialinjaukset 2010. Viitattu 30.1.2011.  
<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/kksv/20042/strategia.htm>.
- Työsuojeluhallinto i.a. Vapaaehtoistyö, talkootyö. Viitattu 16.11.2010.  
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/vapaaehtois-talkootyö>.
- Työturvallisuuslaki 2002/738, 23.8.2002. Viitattu 16.11.2010.  
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>.
- Ulkoministeriön Eurooppatiedotus 2011. Vuonna 2011 kunnioitetaan vapaaehtoistyötä. Viitattu 26.11.2011.  
<http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=210534&nodeid=37760&culture=fi-FI>.
- Yeung, Anne Birgitta & Nylund, Marianne 2005. Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

## LIITTEET

### LIITE 1: KURSSIN PALAUTE KYSELY

#### PALAUTEOSIO

Vastatkaa ryhmänne kanssa yhteisesti (siis samaan tapaan pohdiskellen kuin päiväkirjaankin) alla oleviin kysymyksiin. Voitte käyttää muistelemisen apuna päiväkirjamerkintöjänne.

Tehkää palaute samaan paikkaan kuin päiväkirjanne ja tallentakaa se otsikolla ryhmän nimi + palaute. Esimerkiksi ”vuohien palaute”.

Helppointa on, jos ensin copy-pasteatte kysymykset ja sitten vastaatte niihin. Kysymysten täytyy näkyä, muutoin lukeminen on hankalaa.

Osa kysymyksistä on vain lukiolaisille tai Inak4:lle. Jos ryhmässänne on molemmat ryhmät edustettuina tai suoritate molempia, niin vastatkaa sekä lukiolaisille että Inak4:lle tarkoitettuihin kysymyksiin.

Palauteosion tarkoituksena ei ole arvioida teidän suoritustanne, vaan kehittää vapaaehtoistyönkurssia teidän palautteenne avulla.

Käytän antamaanne palautetta opinnäytetyössäni.

\*Palaute on osa kurssisuoritusta.

Palautus 18.12.2009.\*

Terveisin Mira

## PALAUTEKYSELY

1. Suoritatteko lukion kurssia vai Inak4-koulutusta vai molempia?

2. Kertokaa perustiedot ryhmänne kokoonpanosta.

(esimerkki: tyttö 17 vuotta, poika 16 vuotta)

Käsittelen palautteen nimettömänä ja siksi tarvitsen nämä tiedot.

## VAPAAEHTOISTYÖN KURSSIN TEORIAJAKSO

(kaksi tapaamista lukiolla ja kolme seurakunnan järjestämän vapaaehtoistyön-peruskurssin koulutusiltaa.)

3. Seurakunnan vapaaehtoistyön peruskurssi toimi oman kurssinne teoriaopetuksena.

a) Millaisina koitte peruskurssilla opetetut aiheet ja opetustavat?

b) Arvioikaa peruskurssin antamia valmiuksia vapaaehtoistyöhön ja käytännönjaksolle.

c) Arvioikaa peruskurssin aikataulua.

d) Millaista oli opiskella yhdessä aikuisten kanssa?

4. Arvioikaa teoriaosuutta yleisesti.

a) Millaiset valmiudet teoriaosuus antoi käytännönjaksolle?

b) Mitä mieltä olitte siitä, että kurssin tapaamiset olivat iltaisin?

c) Arvioikaa omaa työskentelyänne teoriaajaksolla.

## VAPAAEHTOISTYÖN KURSSIN KÄYTÄNNÖNJAKSO

(Harjoittelujakso)

### 5. Harjoittelu

- a) Oletteko tyytyväisiä harjoittelupaikkaanne? Miksi?
- b) Millaista ohjausta saitte harjoittelusi aikana?
- c) Olisitteko tarvinneet enemmän tukea harjoittelun aikana?
- d) Millaisena koitte vapaaehtoistyön harjoittelun työelämässä?

### 6. Päiväkirja

Arvioikaa, miten hyödyllisenä koitte päiväkirjan kirjoittamisen?

Kirjoititteko päiväkirjaa ohjeiden mukaan?

Millainen vaihtoehto päiväkirja on esseen korvikkeena?

### 7. Mentorointi

Miten yhteys mentoriinne toimi harjoittelun aikana?

Millaisena koitte mentoroinnin kurssin aikana?

## PALAUTETTA KOKO KURSSISTA

## 8. Kysymykset lukiolaisille.

- a) Miten arvioitte vapaaehtoistyön kurssia lukiokurssina?
- b) Millaisia odotuksia teillä oli vapaaehtoistyön kurssille?
- c) Vastasiko vapaaehtoistyön kurssi odotuksianne?
- d) Mikä kurssissa oli hyvää?
- e) Mitä haluaisitte kehittää?

## 9. Kysymykset Inak4:lle.

- a) Miten arvioitte vapaaehtoistyön kurssia isoskoulutuksen kannalta?
- b) Millaisia odotuksia teillä oli vapaaehtoistyön kurssille?
- c) Vastasiko vapaaehtoistyön kurssi odotuksianne?
- d) Mikä kurssissa oli hyvää?
- e) Mitä haluaisitte kehittää?

## 10. Aiotteko jatkaa vapaaehtoistyötä kurssin jälkeen?

## 11. Sana on vapaa

Vartti 20. joulukuuta 2009

# Ja hommahan pelasi

**RYHMÄ OPISKELIJOITA** suoritti kuluneena syksynä Järvenpään lukiossa vapaaehtoistyön kurssin.

**JÄRVENPÄÄN** lukion opetussuunnitelman kantava idea on yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden yhdistäminen.

Oppilaitoksen arvoihin kuuluu myös ihmistä huoleenpitäminen, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus, aktiivisuus koulun toiminnassa ja yhteiskunnassa.

Tänä syksynä kurssitarjottimelle tuli kurssi, johon sisältyvät kirikkaasti nämä ainekset: vapaaehtoistyön kurssi.

**Kurssille ilmoittautuneet** noin kolmekymmentä opiskelijaa jaettiin yhdeksään ryhmään, joista kahdeksan vei sen päätöksen.

Supi-ryhmä eli **Antti Silver, Olli-Pekka Lehtonen** ja **Marianne Kunttonen** työskentelivät Järvenpään seurakunnassa mottonaan "ja homma pelaa".

Ryhmä osallistui adventtimyyjäisten toteuttamiseen sekä pyöri kirpputorilla päätehtäväänään kasata avustuskuormaa Viron Pöltsamaalle.

– Olimme "vähän" nuorempia kuin muut vapaaehtoistyöntekijät, mutta meidät otettiin hienosti porukkaan mukaan, Kunttonen kiittelee kirpputorikokemusta.

– Työilmapiiri oli loistava, Lehtonen säestää.



**OLLI-PEKKA LEHTONEN, Marianne Kunttonen** ja **Antti Silver** viihtyivät Järvenpään kirpputorin muiden vapaaehtoistyöntekijöiden joukossa.

Ryhmä myös avitti purkamista Puutalossa, mistä lähti vanhoja ikkunankarvoja uuteen kiertoon.

Silver suosittelee lämpimästi kurssia, jos sellainen lukiolla vielä järjestetään, muillekin.

– Opiskelu on näin abivuonna jo niin teoreettista, tämä oli sille tervetullut vastakohta.

**Muut ryhmät** toimivat pääosin eri palvelutaloissa kuten Pihlaviston vanhainkodissa ja Kivipuiston palvelukodissa, myös vanhuskotihoidossa.

Yhteiseksi jaeuiksi tunteeksi jäi auttamisesta syntynyt iloinen mieli. Asiakkaat paikassa kuin paikassa todella tuntuivat odottavan nuorten tuloa ja iloitsivat kukin omalla tavallaan

heidän läsnäolostaan.

Samalla nuoret pääsivät näkemään siivun elämän ehtoopuolesta – kokemukset olivat varmuudella myös ravistavia.

– Kurssin kautta sai hyvää oppia sosiaalisista taidoista, tiivistä Pihlavistossa Näätä-ryhmän mukana työskennellyt **Miia Pulkkinen**.

**Hilkka Palo**

## Kolmikantayhteistyö

**VAPAAEHTOISTYÖN** kurssi Järvenpään lukiolla toteutui yhteistyönä Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Järvenpään seurakunnan kanssa.

– Valtakunnan tasolla samanlainen on ollut muuallakin tarjolla, mutta ei samassa laajuudessa kuin meillä, kolmikantamallina, toteaa idean paikallinen isä, **Antti Mattila**, lukion psykologian ja uskonnon opettaja.

Kurssia teemanaan "vähän teoriaa, paljon käytäntöä" oli toteuttamassa luki-

sa joukko mukana olleiden tahojen työntekijöitä ja opiskelijoita. Yksi heistä, sosiaalialan opiskelija **Mira Ohvo** Diakista teki opinnäytetyönään kurssin käytännön organisoinnin.

Kurssikohteen löydyttyä nuoret toimivat itsenäisesti ideoiden toiminta- ja ohjelmarungon.

Jokaiselle projektissa mukana olleelle jäi poikkeuksetta käteen onnistumisen tunne. On helppo uskoa, ettei kurssi jää viimeiseksi.

## POINTTI Kymppi+

**ON** selvä, että kouluisa, myös lukiossa, on tietty oppimistavoitteet. Keski-ikä tiettämillä huutelevat vanhemmat osaavat kuitenkin kertoa, mikä kaikkein opista lopulta jää päähän. Aivan varmasti teoriaopintojen sekaan mahtuu jotain käytännön- ja ihmisenläheistä. Kurssilaiset vanhainkodeissa tai kotihoidon vanhus-

täkään pois. Ei etenkin aikana, jolloin puhutaan huolestuneena vanhustenhoidon tulevaisuudesta. Vapaaehtoiskurssin nuoret ansaitsevat kiitoksen asenteestaan. Se sisälsi auttamisen iloa huumori silmäkulmassa, joustavuutta ja ennakkoaluottomuutta.

**HILKKA PALO**

[hilkka.palo@sanoma.fi](mailto:hilkka.palo@sanoma.fi)



työntekijät puolelta  
päässä.

## Kossa

sa, pääosin nuorimissa.

opia on ilahduttavasti otettujen matalan periaatteen toive, että kuka tahansa on tasavertainen ja tasavertaisena

g on myös tutustuttu nuorten toimintaan. vaikutusmahdollisuudet lähellä sydäntä, istuu itsekin kotinsa nuorisopar-

**aparivaljakko** vie-  
slan koululla Stop  
nostettiin keskus-  
äkiä valtaavaan käyt-  
n ja kiisaaminen.  
n molempien mie-  
ella tärkeä ja va-  
ajankohtainen  
assa kotimaassa.  
ulevaisuus sen si-  
tää valoisalta.  
istymisnäkömät  
ät, Sonntag ja Al-  
novat.

**Hilkka Palo**

KESKI-UUSIMAA | Tiistaina 22. joulukuuta 2009

## Lukion kurssi vei vanhusten kanssa puuhailemaan



### Hyvän tekijä

Sarjassa esitellään ihmisiä, jotka vielä välittävät. Kenet sinä nostaisit esiin? Vinkkaa: toimitus.keskiuusimaa@lehtiyhtyma.fi

### 27 järvenpääläis-tyttöä ja -poikaa valitsi vapaaehtoistyön kurssin

LEENA JOENSUU

**JÄRVENPÄÄ** | Järvenpään lukiossa on juuri päättynyt vapaaehtoistyöntekijöiden kurssi, joka vei oppilaat kauas pois pulpettensä ääreltä. Vain ensimmäiset kolme viikkoa käsittivät teoriapetusta, sen jälkeen oppilaat jalkautuivat eri kohteisiin.

**Jonna Asp, Nea Klemola, Mia Kataja ja Sade Beshar** saivat harjoittelupaikakseen Kivipuiston palvelukeskuksen, jossa he vetivät vanhuksille erilaisia ryhmiä: jumppaa, askartelua, leivontaa ja muuta mukavaa.

Oman ohjelmansa tytöt suunnittelivat itse. Tytöt paneutuivat asiaan jopa niin paljon, että ompelivat kotonaan tyynyliinat, joihin sitten painettiin vanhusten kanssa kuvia.

Lisäksi he vetivät savitöitä ja askartelivat vanhusten kanssa silkkipaperista ja kartongista tonttuja. Niinkään laulettiin ja kyseltiin vanhoja sananlaskuja, jotka olivatkin kivipuistolaisille hyvin tuttuja.

**Ensi keväänä** kirjoittavat tytöt sanovat pitäneensä Kivipuistossa puuhastelusta niin paljon, että kertaakaan yhdeksän viikon aikana ei tuntunut epämiellyttävältä lähteä heidän luokseen tai ollut tunnetta, että ei jaksaisi.

Hauskinta oli kuitenkin toiseksi viimeisellä kerralla, kun sekä nuoret että asukkaat naurivat ja nauroivat.

Kivipuiston asukkaista **Riitta**



**Koristeita huoneeseen.** Irma Ovaska ja Jonna Asp katselevat yhdessä valmistamaansa tonttua, joka koristaa nyt Irman huonetta.

**Auvinen** oli tekemässä savitöitä ja kertoo olleen ihanaa ja piristävää, kun oli toimintaa.

– Tytöt avustivat mukavasti. Minulla ei ainakaan ollut mitään sitä vastaan, että he olivat nuoria – päinvastoin, kertoi Auvinen.

**Irma Ovaska** teki tyttöjen kanssa joulutonttuja huoneensa koristeeksi.

– Ihanalta on tuntunut kerta-kaikkiaan. Minua ei ohjaajien nuoruus häirinnyt, se oli nimenomaan hauskaa, iloitsi Ovaska, joka on aikanaan itse tehnyt vastaavaa työtä Kivipuistossa.

”Nuoret heittäytyivät rooleihin täysillä.

Vapaaehtoistyön kurssin olivat yhdessä järjestäneet Järvenpään lukio, seurakunta ja diakonia-ammattikorkeakoulu.

– Vastaavaa kurssia ei tietämissäni mukaan ole muualla ollut. Meidän erikoisuutemme oli, että kurssia hahmottelemassa oli mukana diakonia-ammattikorkeakoulu ja sen opiskelijoita, kertoo opettaja **Antti Mattila**.

Hänen mukaansa kurssi onnistui yli odotusten ja nuoret heittäytyivät rooleihin täysillä. He myös oppivat ja näkivät paljon.

Mattilan mukaan ryhmät järjestivät harjoittelupaikoissaan ohjelmaa, ulkoiluttivat vanhuk- sia, olivat mukana seurakunnan myyjäisissä ja kirpputorilla ja järjestivät lastentapahtuman. Yksi ryhmä askarteli ja vei työnsä tulokset sitten tervehdyskäynneillä vanhuksille.

– Yhtenä iltana yksi ryhmä kävi kotihoidon vanhusten luona ja sai murteen oppitunnin, kertoo Antti Mattila naurahtaen.